

af Folketinget ikke gør, ned, for det vil i realiteten medføre, at man påtager sig ansvaret for, at de kyllinger, som produceres i Danmark efter disse regler, lever på betingelser, som simpelt hen ud fra enhver dyrevelfærdsstandard er totalt uacceptable.

Jeg må indrømme, at jeg ikke forstår regeringspartierne's indsats og behandling i den her sag. Folketinget kan efter min mening simpelt hen ikke være det bekendt, og jeg kan endnu en gang kun indstændigt opfordre til, at man støtter det ændringsforslag, vi her har stillet.

Det er ikke et ændringsforslag, som vil gøre produktionsbetingelserne fuldstændig ideelle, men det er dog produktionsbetingelser, som vil kunne gøre, at man kan gå ind i en butik og købe en dansk kylling og stadig væk se sig selv i øjnene i spejlet næste morgen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 forkastedes, idet 12 stemte for, 87 imod.

Ændringsforslag nr. 2 forkastedes, idet 10 stemte for, 84 imod.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Anden behandling af lovforslag nr. L 130: Forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland. (Krænkelse af statens internationale forpligtelser samt adgang til og vilkår for færdsel i visse dele af Grønland).

Af justitsministeren (Frank Jensen). (Fremsat 6/12 2000. Første behandling 1/2 2001. Betænkning 26/4 2001. 1 ændringsforslag uden for betænkningen af justitsministeren (Frank Jensen) 2/5 2001).

Der var ikke stillet ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af justitsministeren (Frank Jensen).

Lovforslaget og ændringsforslaget sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af justitsministeren (Frank Jensen) vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Forespørgsel nr. F 26:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om regeringens holdning til udviklingen af det amerikanske NMD-system, om NMD-systemets globale sikkerhedspolitiske konsekvenser samt om konsekvenserne for Grønland?«

Af Holger K. Nielsen (SF), Villy Søvnal (SF), Søren Søndergaard (EL) og Keld Albrechtsen (EL).

(Forespørgslen anmeldt 9/1 2001. Fremme af forespørgslen vedtaget 17/1 2001).

Begrundelse

Holger K. Nielsen (SF):

Vi afholdt i sidste uge i Folketinget en fremragende høring om de amerikanske planer vedrørende et nyt raket skjold, hvor planerne blev belyst fra mange forskellige vinkler.

Høringen og debatten her i dag er blevet yderligere aktualiseret af Bush's tale i tirsdags,

hvor han klart gav udtryk for det, som også blev sagt på høringsen af den officielle amerikanske repræsentant, at den amerikanske regering under alle omstændigheder vil gå i gang med planerne om et nyt missilforsvar, og nok så vigtigt, at man vil gøre det helt uafhængigt af, om ABM-traktaten bliver ændret eller ej.

Der blev ganske vist fra Bush's side udtrykt vilje til at konsultere allierede og gode venner. Man er vel høflig. Men meningen er ikke til at tage fejl af: USA vil under alle omstændigheder gå i gang med det her projekt.

Som det blev påpeget på konferencen i sidste uge, er der ingen rationelle sikkerhedspolitiske begrundelser bag NMD-projektet. Det er et projekt på den amerikanske højrefløj. Den rapport, der er grundlaget for debatten, Rumsfeld-rapporten, bygger på nogle meget tvivlsomme forudsætninger vedrørende trusselsbillederne, men Rumsfeld har selv lagt så megen præstige i projektet, at det for enhver pris skal gennemføres.

Det står dog klart efter konferencen i sidste uge, at kun de mest blåøjede optimister i regeringen kan forestille sig, at der ikke vil komme nogen henvendelse vedrørende Thuleradaren. Der opereres stadig væk med forskellige modeller, ja, men brug af Thuleradaren udgør en hel central del af de amerikanske planer. Det er derfor, at den danske strudsepolitik, hvor vi afviser at tage stilling, før der ligger nogen formel henvendelse, er uholdbar. Med Thuleradaren står vi i en særlig situation, og vi bør tage det ansvar på os, der ligger i at melde ud i forhold til de amerikanske planer.

Da USA for nylig trådte ud af Kyoto-aftalen, blev det mødt med stærk kritik af den danske regering og det med rette, men hele situationen omkring ABM-traktaten er den samme, nemlig at USA kører sin egen linje. Man vil godt overholde internationale aftaler, når man selv finder det belejligt, gør man ikke det, blæser man på aftalen.

Derfor er det her forsvar ikke kun et anliggende for USA. Det har meget store internationale globale konsekvenser både i forhold til Rusland, i forhold til Kina, i forhold til andre dele af verden, og derfor er det helt afgørende, at vi på ansvarlig vis forholder os til de her planer.

Jeg ser derfor frem til, at vi får en god debat her i dag, hvor vi forhåbentlig kan få en klar dansk holdning til de amerikanske planer.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Mogens Lykketoft):

Indledningsvis vil jeg gerne understrege, at der fortsat ikke foreligger nogen konkret anmodning om anvendelse af Thuleradaren i forbindelse med disse amerikanske planer om et missilforsvar. Der er efter min vurdering heller ikke noget, der taler for, at det skulle være umiddelbart forestående.

Det er velkendt, at regeringen har den opfattelse, at der ikke skal tages, ikke bliver taget stilling til amerikanske planer, før der kendes et præcist udspil og er et overblik over de politiske omstændigheder, der knytter sig til det, herunder kendskabet til den internationale sikkerhedspolitiske ramme, sådanne planer måtte indgå i.

Der er en meget god grund til, at regeringen har den holdning til det. Den diskussion, der startes med disse amerikanske overvejelser, kan efter min opfattelse i princippet lande hvor som helst mellem et uoverskueligt rustningskapløb og den mest omfattende nedrustning hidtil.

Men uanset hvordan et missilforsvarssystem måtte komme til at se ud, så lægger regeringen naturligvis overordentlig vægt på, at et missilforsvar netop ikke giver anledning, bliver starten til et nyt rustningskapløb. Og derfor er det af afgørende betydning, at hovedperspektivet er ikkespredningsaftaler, dybe aftalte nedskæringer i strategiske kernevåben m.v.

Jeg vil også gerne sige specielt, at det er min vurdering, at de største risici for et nyt rustningskapløb ligger i Asien. Det er min vurdering, at hvis man tager sig den luksus at prøve at tænke 10-20-30 år frem i tiden, er det sandsynlige internationale billede, at der igen er to supermagter, og at den ene hedder Kina.

Derfor er det utrolig vigtigt i den måde, verden udvikler sig på, at der ikke skabes nye konfrontationer mellem disse to lande, men at alle parter gør sig utrolig umage for at understøtte, finde et fredeligt partnerskab mellem disse to giganter.

Lad mig sige omkring Thuleradaren, at USA jo, som det også er velkendt, på et tidligt tidspunkt har tilkendegivet, at den vil kunne indgå i et missilforsvar med den opgave at opfange og videresende oplysninger som en del af et samlet varslingsystem.

Hvis man lytter til den amerikanske argumentation omkring missilforsvarstanken, tager den jo udgangspunkt i en vurdering af, at efter

den kolde krigs afslutning har man kunnet konstatere en øget spredning af masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler for sådanne i nogle stater i Asien og Mellemøsten. Man plejer jo at nævne især Nordkorea og Irak.

Det finder man fordrer nytænkning, da der er tale om en trussel, fordi sådanne staters besiddelse af missiler og masseødelæggelsesvåben indebærer en risiko for afpresning. Især i forhold til den kolde krig ser man denne udvikling som ny og anderledes. Dengang var Sovjetunionen fjenden. Fred og stabilitet hvilede på to blokkes gensidige mulighed for udslettelse, men i dag anerkender også Rusland, at der er tale om en ny slags trussel.

Samtidig må det imidlertid understreges, at Rusland har ønsket at drøfte, hvad der er den rigtige måde at håndtere en sådan trussel på, og den danske regering ser selvfølgelig med stor tilfredshed på, at det så også drøftes med Rusland i NATO-regi, i NATO-Rusland-rådet.

Må jeg sige, at i det internationale samfund har der været forholdsvis bred enighed om, at det er et stigende problem med spredning af masseødelæggelsesvåben og missilteknologi. Regeringen mener også, det er en trussel, der må tages alvorligt. Men det må understreges, at der hersker meget forskellige vurderinger af trusselns karakter, og hvordan man mest hensigtsmæssigt imødegår den.

USA finder som sagt ikke, at traditionel afskrækkelse er tilstrækkelig til at imødegå den nye trussel, og derfor ser man missilforsvar som et ekstra middel til at håndtere den.

Efter regeringens opfattelse har traditionelle ikkesprednings- og kontroltiltag imidlertid også fortsat meget stor betydning. Vi må løbende bestræbe os på at udnytte muligheden for at binde de stater, der spreder og tilegner sig missilteknologi og masseødelæggelsesvåben, ind i et forpligtende samarbejde.

Derfor må man også forfølge en aktiv og fokuseret dialog med de lande, som betragtes som trusler. Hvis man læser Rumsfeld-rapporten, så fremhæver man jo Nordkorea som den mest nærværende risiko. Nordkorea er et utrolig uforudseeligt og frygtindgydende system. Men netop derfor er det så piskende vigtigt, at man henvender sig til Nordkorea, prøver at komme ind i en alvorlig dialog med dem om at bortforhandle den trussel. Og de har jo sandelig noget, de skal have løst i forhold til deres befolknings mest elementære livsmuligheder. Derfor burde der være, om jeg så må sige, handelsmuligheder

her, som kunne forskubbe perspektivet i trusselsbilledet.

Derfor lægger regeringen så utrolig stor vægt på, at der fortsat internationalt forfølges en linje med dialog og forsøg på at bortforhandle truslen fra Nordkorea, ved at vi fuldt ud støtter den sydkoreanske præsident Kim Dae Jong's »solskinspolitik«. Og derfor er det jo også, at EU er gået ind i en dialog med Nordkorea. Netop i disse timer, netop i disse dage befinder den svenske statsminister som EU-formand sig i Pyongyang i forsøg på at komme på talefod med den kære leder, Kim Jong-il.

Lad mig så sige, at det, vi ved om den amerikanske tilgang til håndtering af de nye trusler, bestemt ikke udelukker andre tiltag end missilforsvar. Man har jo tilkendegivet, at man vil basere sig på en blanding af defensive og et væsentligt reduceret antal offensive våben, der bliver knyttet til en fortsat ikkespredningsindsats.

Der har været en del overvejelser, om vi fik nye meldinger, nye oplysninger, ny klarhed ved præsident Bush's tale i forgårs. Det mener jeg i grunden ikke vi fik. Det fremgår stadig væk, at USA ikke har lagt sig fast på et bestemt system. Der foreligger på nuværende tidspunkt meget lidt konkret om de amerikanske planer. Der er bestemt heller ikke overblik over den teknologiske side af sagen. Men det er klart, man har været ude at melde, at et system ud over at dække USA også skulle stilles til rådighed for allierede og partnere. Man taler nu om Missile Defense og ikke National Missile Defense. Og det er i hvert fald meget afgørende, at amerikanerne har forpligtet sig til konsultationer med deres NATO-allierede, med Rusland, med Kina om de her planer.

Det er klart, at vi vil som allierede, når vi bliver konsulteret, anføre vore bekymringer, understrege, at en ensidig opsigelse af ABM-traktaten risikerer at skabe mistro og destabilisering. Jeg er faktisk helt enig med hovedpindene i det, som den tyske udenrigsminister har sagt i kommentarer til præsident Bush's tale, at et virksomt og aftalebaseret rustningskontrol- og nedrustningsregime må opretholdes og udbygges. Dette indbefatter også en virksom og verificerbar ikkespredning, og at det for at undgå globale og regionale våbenkapløb er nødvendigt med en kooperativ indsats, der også inddrager Rusland og Kina.

Jeg håber og tror, at disse synspunkter er repræsentative, ikke bare for Danmark og Tysk-

land, men for en stor kreds af europæiske NATO-allierede.

Ideelt set bør udformningen af en indsats for at forhindre trusler fra alle typer af masseødelæggelsesvåben og spredning af disse jo være et fælles anliggende for alle civiliserede lande, som ekspræsident Clinton udtrykte det i sin tale her på Det Ny Teater i København for få uger siden.

Og det er jo også vitterligt, at når vi snakker om masseødelæggelsesvåben og spredning af masseødelæggelsesvåben, er interkontinentale missiler kun en del af billedet og måske ikke den mest sandsynlige anvendte trussel. Der er bakteriologiske og kemiske våben; der er risikoen for at få dem fremført i små plasticposer gennem tolden og bragt ind på området hos dem, man vil true. Derfor er det her tema om at forhindre udbredelse og trusler fra masseødelæggelsesvåben jo langt bredere end diskussionen om missilforsvar.

Der ligger i forespørgslen en særlig henvisning til Grønland, og lad mig derfor afslutningsvis i denne omgang understrege, at regeringen fortsat lægger utrolig vægt på at holde både Folketinget, hjemmestyret og Landstinget i Grønland løbende orienteret om de overvejelser fra amerikansk side, vi bliver indviet i.

Der er i den forbindelse tale om en løbende dansk-grønlandsk dialog. Vi har været enige om, hvordan vi skulle gribe det an mellem landsstyreformanden og regeringen. Det er helt nødvendigt og naturligt, at det også er sådan i fortsættelsen, og generelt er det regeringens og det grønlandske hjemmestyres fælles ønske at styrke mulighederne for at inddrage Grønland i de udenrigspolitiske spørgsmål, der er af særlig relevans for Grønland.

Samtidig vil regeringen selvsagt fortsat rådføre sig med Folketinget og Det Udenrigspolitiske Nævn i sagen ud fra de grundlæggende synspunkter, jeg her har redegjort for.

Forhandling

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg siger tak for besvarelsen. Den var vel på mange måder udtryk for, hvad jeg tror, den danske regering sammen med mange andre europæiske regeringer mener. Man er dybt skeptisk over for det her projekt, man erkender, at der ikke er store sikkerhedspolitiske gevinster, hverken for USA eller for verden som helhed, ved at USA går i gang med det her projekt, men man

tør ikke rigtig melde ud, man balancerer stadig væk, man har nogle andre hensyn, man skal tage, og så bruger man det argument endnu en gang, at der ikke er kommet nogen formel henvendelse fra den amerikanske regering.

Nej, men det bliver diskuteret bredt andre steder end i Danmark. Og jeg synes, at vi ligesom i andre lande bør kunne gå ind og tage stilling til det her, for det er jo ikke bare et spørgsmål om en formel henvendelse. Det er jo også et mere overordnet spørgsmål om hele ABM-traktaten, et spørgsmål om, hvorvidt vi skal have en international orden; der bygger på anarki, bygger på, at amerikanerne gør, hvad de vil, eller hvorvidt man skal have en verden, der bygger på internationale aftaler og lov og orden.

Det er et af de helt, helt grundlæggende spørgsmål. Derfor kunne jeg godt have ønsket mig en langt mere klar holdning fra regeringen omkring ABM-traktaten – en klar holdning, der siger, ligesom den tyske regering har sagt, som Joschka Fischer sagde, at ABM-traktaten er en grundlæggende forudsætning for, at vi kan fastholde en international stabilitet. Den melding fik jeg ikke fra ministeren, ikke klart i hvert fald, og det kunne jeg have ønsket mig.

Det, vi jo ser i øjeblikket, er, at USA er ved at skifte deres atomdoktrin om afskrækkelsesstrategi ud med en strategi ikke om nedrustning, men med en strategi, hvor USA har den totale dominans militært set. Hvad bliver konsekvensen af det? Det bliver jo, at andre stater vil opfatte det som en trussel imod dem, og at man derved kommer til at bidrage til en rustningsspiral. Denne tanke om usårlighed, som USA jo har, er et af de farligste udviklingstræk i den nuværende udvikling, og det er vi nødt til at have en holdning til.

Jeg er fuldstændig enig med ministeren i, at det er Kina, der er hovedproblemet her. Meget fokus har været på Rusland i de seneste dage, og det er også et problem, og det ved vi godt det er. Men det er jo lige så meget et spørgsmål om, hvordan kineserne reagerer. Vil de reagere med yderligere oprustning med en kædereaktion til følge, hvor Indien går med, hvor Pakistan går med, således at man i et af de farligste områder, Indien-Pakistan, får en oprustning med atomvåben, hvor en konflikt kan sprede sig til resten af verden, eller får vi det, som John Steinbruner sagde på vores høring i sidste uge, en militarisering af det ydre rum, hvor konflikten ryger derud? Det er igen en konsekvens af den amerikan-

ske beslutning, som ikke bare angår USA, men angår hele verden.

Så er spørgsmålet, om vi så kan sige noget i den sammenhæng. Ja, det mener vi at man kan. Den svenske udenrigsminister har gjort det helt, helt klart i går. Anna Lindh udtalte sig klart imod de her planer, opfordrede til, at USA tænker sig om. Andre lande har udtalt sig helt klart omkring ABM-traktaten.

Jeg synes også, at vi med den situation, vi er i, bør kunne sige noget, også fordi der jo i USA er en diskussion. Så sent som i går var der en række demokratiske senatorer, der gik ud og udtrykte dyb, dyb skepsis i forhold til det her. Biden, lederen af demokraterne i Senatet, og en række andre demokratiske senatorer er pludselig blevet opmærksomme på det her. Det er måske ikke det bedste signal, som USA sender til resten af verden.

Når man ved, at udgifterne kommer op på omkring 100-200 mia. dollars for det her projekt, hvad skal man så med det? Er det besparelser, man skal finde andre steder? Skal de findes på forsvarsbudgettet? Skal de findes andre steder i de amerikanske budgetter?

Det er jo indlysende, at man derovre må have en debat om, hvorvidt de her udgifter står mål med den sikkerhed, man får for pengene. Selvfølgelig gør de ikke det. Det er de fleste eksperter sådan set enige om ikke er tilfældet.

I forlængelse af det synes jeg også, at vi i Danmark må have en debat om finansieringen fra dansk side. Man lægger meget vægt på, at vi skal omfattes af det her amerikanske raket-skjold. O.k., men tror nogen her på, at det kan gennemføres, uden at vi også kommer til at bidrage til regningen? Kan man være så naiv, at vi kan få en gratis beskyttelse af det her »amerikanske skjold«, uden at vi skal betale for det? Den debat må vi have, og vi er nødt til at have nogle svar fra regeringen. Er regeringen, er Socialdemokratiet i givet fald villig til at betale prisen for, at man skal støtte det her projekt?

Som sagt mener vi, det er vigtigt, at man siger fra i forhold til det, og derfor vil jeg godt på vegne af SF og Enhedslisten fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer, at de amerikanske planer om et missilforsvarssystem vil give anledning til et nyt rustningskapløb og stå i vejen

for aftaler om ikke-spredning af atomvåben, opfordrer Folketinget regeringen til at meddele USA,

- at den amerikanske regerings planer om et missilforsvar efter dansk opfattelse bør indstilles,
- at Danmark betragter ABM-traktaten som en vigtig bestanddel af de internationale våbenbegrænsningsaftaler, og at traktaten derfor ikke bør svækkes.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 99)

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se oven for). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Udenrigsministeren (Mogens Lykketoft):

Når jeg lidt usædvanligt tager ordet for en kort betragtning nu, er det sådan set bare for, at debatten ikke skal komme til at foregå på forkerte præmisser om, hvad det var, jeg prøvede at sige lige før.

Mit grundsyn er, at der er forskel på størrelsen af magterne i denne verden, og vi har sådan set ikke nogen muligheder for at forhindre amerikanerne i at udvikle et missilforsvar, hvis de virkelig insisterer på det. Det kan de også gøre uden at anvende Thulebasen. Det er det primære udgangspunkt.

Et andet udgangspunkt er, at hvis vi skal have indflydelse på, hvad vej det her tager, modificere, dreje, ændre den amerikanske politik, så kræver det som minimum et meget fint samspil med andre allierede i Europa.

Derfor er den måde, regeringen har lagt op til en ikkestillingtagen i denne sag på, ikke udtryk for, at man ikke tør noget, men det er udtryk for en vurdering af, hvordan Danmark kan maksimere sine muligheder for overhovedet at få nogen indflydelse på, hvad vej det her tager.

Og så vil jeg godt sige omkring ABM-traktaten: Regeringen er enig med den tyske udenrigsminister – det prøvede jeg også at sige før – i vurderingen af det. ABM-traktaten er et grundlæggende bidrag til stabilitet, og den bør ikke ensidigt opsiges af en af parterne. I alt fald bør man gå ind i forhandlinger, hvis man har nogle overvejelser om revisioner.

Det sidste, jeg skal sige, er, at vi ikke har nogen forestillinger om at sætte penge af til det her projekt, især fordi vi jo overhovedet ikke har taget stilling til, om vi synes, det er en god idé.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Udenrigsministeren siger, at vi ikke kan forhindre USA i at gennemføre det her projekt, og at det jo heller ikke er sikkert, at Thuleradaren nødvendigvis skal bruges.

Nej, men jeg tror nok, de fleste er enige om, at Thuleradaren er en meget, meget væsentlig del af det her, og en af konklusionerne på høringen i sidste uge var også, at Thule er en væsentlig del af det.

Nej, vi kan ikke forhindre det, men det er vel alligevel vigtigt, at vi giver vores mening til kende. Der er også kritikere i USA af det her projekt, og de er alle enige om, at det er overordentlig vigtigt, hvad de europæiske lande siger. Der er jeg helt enig med ministeren i, at der bør formuleres nogle fælles europæiske kritiske svar på det her.

Det, at vi ikke skal sige noget, er næsten det allerværste, for det vil blive taget til indtægt for, at vi støtter George Bush's planer. Selv om vi ikke kan forhindre det, kan vi i allerhøjeste grad bidrage til den amerikanske diskussion ved at udtale os.

Der var en amerikansk sikkerhedseksperter i TV 2 i aftes, Lisbeth Gronlund, som helt klart sagde: Hvis Rusland siger noget, er man ikke helt så optaget af det. Hvad Kina siger, betyder noget, men hvad europæerne siger, betyder meget for USA. Derfor er det vigtigt.

Formanden:

Ja tak, taletiden er slut.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Det er også en opfølgning på udenrigsministerens ræsonnement.

Hvis nu man sad i den amerikanske administration og kunne konstatere, at fra de europæiske røster havde været meget kritiske over for projektet og til i dag, hvor der bortset fra den svenske udenrigsminister og nogle af de syd-europæiske lande stort set er larmende tavshed, hvordan ville man tolke sådan et signal?

Det nævnte Ivo H. Daalder, medlem af Clintons sikkerhedsråd, som deltog i den store høring, vi havde i sidste uge. Han præsenterede det på følgende måde i høringen, og vi har alle sammen fået et udskrift fra den: Stillehed betragtes i USA som stiltiende accept.

Grunden til, at vi beder om lidt klarhed i mødet fra udenrigsministerens side, er, at vi i øje-

blikket er med til at bidrage til Bushadministrationens forståelse af, at det her nok går, og at de europæiske lande bliver mere og mere medgørlige. Det er tavsheden udtryk for. Sådan er den amerikanske tolkning. Det giver alle udtryk for. Det må regeringen da forholde sig til.

Formanden:

Hr. Jeppe Kofod som ordfører.

Jeppe Kofod (S):

Først vil jeg takke SF og også Enhedslisten for forespørgslen.

Jeg mener, at planerne og debatten om et amerikansk raketforsvarssystem bestemt er en af de mest afgørende sikkerhedspolitiske debatter efter den kolde krigs ophør.

Vi har set, at den kolde krigs ophør har medført væsentlige reduktioner i de strategiske masseødelæggelsesvåben fra USA's og Ruslands side. Men samtidig er det stærkt bekymrende med den stadig øgede spredning af disse våben og de dertil hørende missilteknologier, ikke mindst i forhold til såkaldte slyngelstater eller utilregnelige lande som Irak, Iran og Nordkorea. De er eksempler, der er blevet nævnt i debatten.

Men jeg vil dog gerne understrege, at det er naivt at tro, at det centrale i det fremtidige trusselsbillede kan rummes inden for begrebet slyngelstater. Moderne sikkerhedspolitik handler for os i Socialdemokratiet om meget mere end teknologiske forspring og gensidig afskrækkelse.

Den handler om et holdbart svar med forpligtende internationale aftaler inden for bl.a. nedrustning og ikkespredning af masseødelæggelsesvåben. For Socialdemokratiet er der ingen tvivl om, at ABM-traktaten og andre nedrustnings- og ikkespredningsaftaler udgør et fast fundament i den sammenhæng.

Ud fra det fundament er Socialdemokratiet åben over for at forbedre og modernisere mulighederne for nedrustning. Men det skal også foregå under respekt for, at kold krig er blevet afløst af varmt venskab præget af tillid, forpligtende samarbejde og dialog.

En eventuel opbygning af et amerikansk raket skjold, hvis form, indhold og omfang stadig er ganske uvis, skal ikke blot foretages under hensyn til førnævnte aftalekompleks og opnåede resultater, men også føre til en reduktion i omfanget af masseødelæggelsesvåben.

For Socialdemokratiet er det helt afgørende, at vi ikke taber det, vi vandt ved den kolde krigs afslutning. Præmisserne for en ny, global sikker-

hedsstruktur er under dannelse. Her må vi tage fat på alle de aspekter, der kan true sikkerheden og stabiliteten, herunder fattigdom, miljø, befolkningstilvækst, folkevandringer, brud på menneskerettigheder og lokale, regionale konflikter. Alle er de emner, der fordrer og gør krav om international solidaritet og et tættere internationalt samarbejde stadig mere åbenbare.

Derfor er virkelighedens sikkerhedstrusler i det 21. århundrede nemlig i højere grad den sociale skævhed, ustabilitet og manglende bæredygtig udvikling.

Indtil videre har USA brugt i hvert fald 100 mia. dollar på missilskoldteknologi, og de agter at bruge mindst 60 mia. dollar endnu. Hvis USA brugte samme kreativitet og bare en brøkdel af føromtalt ressourcer til at øge den globale sikkerhed og stabilitet ved at investere i økonomisk og social udvikling, havde dagens verden unægtelig set langt mere positiv ud.

Moderne udenrigspolitik handler efter Socialdemokratiets opfattelse lige så meget om at bekæmpe årsagerne til ustabiliteten ved at skabe økonomisk og miljømæssig udvikling, fremme demokratiet og menneskerettighederne, som om krudt og kugler eller for den sags skyld vildfarne missiler.

Moderne sikkerhedspolitik bygger på et klart værdigrundlag omhandlende respekten for menneskerettigheder, demokrati og retten til at leve i fredelig sameksistens.

Socialdemokratiet vil kæmpe for, at verden deponerer koldkrigsretorikken på museet og engagerer sig i at formulere troværdige svar på alle de nye sikkerhedsudfordringer. Det afgørende for os er, at svarene på de nye udfordringer fører til en mere sikker verden.

Danmark og Grønland er med Thulebasen givetvis en vigtig brik i raketskoldet. Vi lægger derfor meget vægt på en tæt dialog med de grønlandske myndigheder i forbindelse med hele projektet.

Men det er Socialdemokratiets opfattelse, at Danmark ikke kan eller skal melde noget ud i forhold til nogle planer, som vi langt fra kender den konkrete udformning af. Tværtimod er det afgørende for os, at vi tager debatten i Europa, at vi rejser de kritiske spørgsmål over for USA, og at vi samlet set vurderer resultatet på, om vi får en mere sikker verden.

Jeg skal på vegne af partierne Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Det Radikale Venstre og CD fremsætte følgende

Forslag til vedtagelse

»Folketinget understreger betydningen af, at der fortsat sker en dialog med de amerikanske myndigheder om planerne om et missilforsvar, og tager til efterretning, at endelig officiel dansk stillingtagen hertil afventer et konkret amerikansk udspil.

Folketinget fremhæver vigtigheden af, at de videre overvejelser sker i fortsat tæt samarbejde med de grønlandske myndigheder for at sikre, at grønlandske synspunkter inddrages.« (Forslag til vedtagelse nr. V 100).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se foran). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Formanden:

Jeg har noteret hr. Keld Albrechtsen, hr. Jann Sjørnsen og hr. Villy Søvnald for korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt bede hr. Jeppe Kofod prøve at forklare, hvad meningen egentlig er med det forslag til vedtagelse, som han lige har fremsat?

Der er jo ingen tvivl om, at det forslag i USA vil blive tolket således, at nu er et flertal i Folketinget på vej hen mod en accept af det amerikanske udspil, men med visse sådanne forhandlinger, man så skal have. Det harmonerer altså ikke med, hvad udenrigsministeren sagde for et øjeblik siden, hvor han beskrev en situation, vi faktisk risikerer, nemlig at Kina om 20 år også er en supermagt, og at der opstår et fjendtligt koldkrigsforhold mellem Kina og USA, hvis det her videreføres.

Man understregede også fra både udenrigsministerens side og hr. Jeppe Kofods side, at der ikke må rokkes ved ABM-traktaten. Det er også det, der ligger i den gældende vedtagelse fra 1987, at der ikke må ske anvendelse af Thuleradaren i forbindelse med såkaldte ABM-systemer. Det er jo den folketingsvedtagelse, som er gældende.

Jeg vil derfor godt bede hr. Jeppe Kofod forklare, hvorfor man så kommer med et forslag til vedtagelse, der intet indeholder af de markeringer, som udenrigsministeren ellers lagde op til. Det er meget besynderligt at se på.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Om end jeg ikke deler hr. Keld Albrechtsens vurdering af missilforsvarssystemet osv., så vil jeg sige, at jeg i hvert fald deler forundringen over, at det forslag til vedtagelse, som den socialdemokratiske ordfører her fremsætter i dag på vegne af et flertal af partier, ikke indeholder nogen af de overvejelser vedrørende den internationale retsorden, det internationale aftalekompleks, som i øvrigt var inddraget i hr. Jeppe Kofods tale, som på mange måder indeholdt nogle fornuftige aspekter, ligesom udenrigsministerens tale også tidligere gjorde det.

Vi synes fra Kristeligt Folkepartis side, at det er vigtigt, at Danmark siger noget, selv om vi ikke ved, hvad det er, vi eventuelt skal tage stilling til på et givent tidspunkt. Det er vigtigt, at vi siger noget om den internationale retsorden og de aftaler, der er indgået, og også hvordan vi forventer, at vores allierede, USA, forholder sig til dem.

Det havde ikke været unaturligt, om Kristeligt Folkeparti måske havde været at finde i kredsen af partier, som har fremsat et forslag til vedtagelse i dag ved hr. Jeppe Kofod, men det er vi ikke, netop fordi vi ikke synes, forslaget siger noget egentlig nyt.

Derfor skal jeg på vegne af Kristeligt Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til at holde tæt kontakt med USA og de øvrige NATO-lande om USA's planer om et missilforsvar, herunder de trusselsvurderinger, som ligger til grund for USA's planer, og muligheden for at imødegå disse med ikkemilitære midler.

Regeringen opfordres endvidere til i forbindelse med disse konsultationer at understrege nødvendigheden af

- at inddrage Rusland i et samarbejde om fortsatte reduktioner i Ruslands og USA's atomvåbenarsenaler,
- at der tages effektive skridt til imødegåelse af spredningen af masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler herfor,
- at ABM-traktaten fastholdes eller eventuelt tilpasses med henblik på begge parter mulighed for at udvikle et begrænset missilforsvarssystem til imødegåelse af mulige missiltrusler fra tredjelande.

Endelig tillægger Folketinget det afgørende betydning, at de videre overvejelser sker i et fortsat tæt samarbejde med det grønlandske hjemmestyre for at sikre, at grønlandske synspunkter inddrages.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 101).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se foran). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Jeg vil såmænd bare melde mig i kredsen af de forundrede. Arbejdsdelingen er jo tit sådan mellem minister og ordfører, at ministeren er diplomaten, og ordføreren er den, der sådan trækker et standpunkt op. Det savnede jeg fuldstændig.

Jeg spurgte mig selv på et tidspunkt: Lever vi virkelig i samme verden, hr. Jeppe Kofod og jeg? Hr. Jeppe Kofod sagde: Kold krig er erstattet af varmt venskab.

Prøv at se på de sidste 2 måneders begivenheder: Modsætningsforholdet mellem Kina og USA omkring flytræfningen de sidste par dage; modsætningen Rusland-USA med udvisningen af diplomater i bundter på halvtreds, som vi kendte det under den kolde krig; modsætningsforholdet USA-Nordkorea, hvor Clintonadministrationen var så tæt på at lave en aftale, men ikke turde på grund af valget, hvorefter Bush går ud og siger, at man ikke kan lave aftaler med den type af slyngler. Men jeg synes, at udenrigsministeren meget fornuftigt siger, at vi er nødt til at trække dem ind i et internationalt samarbejde, også dem, der udgør en trussel.

Vi er på vej imod det stik modsatte af varmt venskab. Vi er på vej imod en begyndende international istid, vil jeg sige til hr. Jeppe Kofod. Det projekt, der vel mere end noget andet bidrager til den internationale istid, hedder missilforsvar.

Jeppe Kofod (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Keld Albrechtsen og også til hr. Jann Sjørnsen, at når forslaget til vedtagelse er så kort, så handler det jo om, at der ikke foreligger noget konkret udspil fra amerikanerne.

Men jeg vil gerne understrege, at alle de bekymringer, alle de kritiske spørgsmål, synes jeg helt bestemt, vi skal rejse i debatten i dag. For mange af de ting kan vi tilsyneladende blive enige om. Det er det vigtige at understrege.

Så det er ikke, fordi vi ikke ønsker en debat eller klare signaler fra hverken Europa eller Danmark i den debat her. Det gør vi. Men vi synes bare, at det er meget ukonkret, når nu man spørger til den konkrete stillingtagen, for der ligger ikke noget konkret udspil. Der ligger nogle planer, ja. Det er nogle planer, som vi også er kritiske over for i Socialdemokratiet.

Jeg vil gerne sige, også til hr. Villy Søvnald og hr. Jann Sjursen: Vi er stærke tilhængere af, at der globalt er en retsorden, som man kan holde sig til.

Vi er ikke tilhængere af, at verden skal udvikle sig i en ny oprustningsspiral, eller at det kun er de stærkeste, der skal overleve, og at man ser ny splittelse, en ny kold krig. Det er vi bestemt ikke. Men vi er også tilhængere af, at USA, Kina og Rusland og andre lande holdes inde i et tæt forpligtende samarbejde. Det forudsætter, at man har en god og kritisk dialog om de ting her.

Jeg understregede også i talen – det synes jeg faktisk jeg gjorde lidt ud af – at hvis den samme entusiasme, kreativitet og de samme midler, der er afsat til at udvikle et amerikansk raketforsvar, blev brugt i forhold til andre af verdens problemer, som jo er den reelle årsag til ustabiliteten og usikkerheden i verden, så ville vi komme meget længere.

Det er vores holdning i Socialdemokratiet, og det er dén indgangsvinkel, vi vil have ind. Men vi vil gerne gøre det sammen med andre europæiske allierede, som også udenrigsministeren understregede i sin tale. Vi tror, at det har meget mere vægt, end hvis vi står uden dem. Derfor er det afgørende for os, at vi taler med en kritisk stemme, og at vi lægger vægt på de her ting.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jamen det sidste er jeg fuldstændig enig i, og derfor fatter jeg heller ikke det her forslag til vedtagelse, for det er jo ikke udtryk for nogen kritisk stemme.

Man skal jo mærke sig, hvordan det her er forhandlet. Man har bevidst ønsket at lave en vedtagelse sammen med de borgerlige partier, heriblandt partiet Venstre og De Konservative, som jo konstant har stået for en ukritisk opbakning bag de amerikanske planer.

Jeg kan huske for 2 måneder siden, da Venstres formand gik ud med en ukritisk støtte. Han fik regeringen på nakken. Det var uansvarligt, sagde udenrigsministeren, og der kom et stort skænderi i gang. Her 2 måneder efter og to dage

efter 1. maj-talen, hvor Venstres formand var hovedfjenden for Socialdemokraterne, laver man et fælles forslag til vedtagelse på et af de vigtigste sikkerhedspolitiske problemer i øjeblikket sammen med partiet Venstre, og så påstår man, at det skal være en kritisk stemme. Det er som at sætte ræven til at vogte gæs, hvis man vil have Venstre og De Konservative med til at være en kritisk stemme i forhold til de amerikanske planer.

Derfor er dette forslag til vedtagelse for os at se rimelig katastrofalt, og vi fatter ikke nogen som helst sammenhæng mellem de udmærkede betragtninger, som hr. Jeppe Kofod kommer med, og så dette her forslag til vedtagelse:

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det eneste argument, som den socialdemokratiske ordfører kom med, for, at man overhovedet kunne overveje det her system, var anvendelsen af begrebet slyngelstaterne. Og det synes jeg at den socialdemokratiske ordfører skal begrunde lidt mere.

Altså hvad er egentlig baggrunden for argumenterne for en forestilling om, at slyngelstaterne uprovokeret vil angribe USA med atomvåben?

At der eksisterer slyngelstater, er der jo ikke nogen som helst tvivl om. Irak er en slyngelstat, Saddam Hussein kan finde på mange ting. Men hvad er ræsonnementet bag, at han skulle finde på at gennemføre et angreb på USA på en måde, der med 110 pct.s sikkerhed, ikke 100 pct.s sikkerhed, men 110 pct.s sikkerhed vil betyde, at han selv og hans land 20 minutter efter eller 40 minutter efter vil være totalt udslettet?

Kan han virkelig ikke finde smartere måder at gøre det på, hvis han vil genere USA, end at sende et missil tværs over halvdelen af jordkloden for at ramme et eller andet tilfældigt sted?

Hvad er begrundelsen for denne her tanke om slyngelstaten? Tror hr. Jeppe Kofod selv på den?

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg vil godt understrege, at vi heller ikke fra Kristeligt Folkepartis side har taget stilling til de amerikanske missilforsvarsplaner, fordi vi jo heller ikke har fået den konkrete henvendelse, som hr. Jeppe Kofod siger det.

Men vi har derimod en klar holdning til internationalt indgåede aftaler og overholdelsen af

disse. Og vi har en klar holdning om, at når man fører en dialog, også med vores allierede, USA, om internationale aftaler, om eventuelt missilforsvar i forhold til nye trusselsvurderinger, osv., så er det ting, der skal siges.

Og når hr. Jeppe Kofod i sin ordførertale siger, at vi står over for et af de største spørgsmål, vi skal afgøre – i den her tid i hvert fald – på det udenrigspolitiske område, så er det jo enormt påfaldende, at landets største parti, Socialdemokratiet, nu sætter sig i spidsen for et forslag til vedtagelse, der ikke siger en dyt om, hvad Danmark mener i forhold til internationale aftaler. Det er da højst besynderligt, når man vil tale med en oven i købet kritisk stemme og føre en kritisk dialog. Det har vi ikke engang bedt om fra Kristeligt Folkepartis side.

Vi har bare bedt om, at Folketingets svar her i debatten i dag bliver andet end, at der er sådan set ikke noget at tage stilling til, og i øvrigt skal vi inddrage det grønlandske hjemmestyre. Selvfølgelig skal vi det sidste, men vi skal sandelig også sige noget om de internationale aftaler.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Til hr. Holger K. Nielsen: Det, der er den afgørende forskel, tror jeg, i vores positioner, er jo, at vi ikke mener, at man kan tage stilling til noget, som vi ikke kender. Vi kender ikke det konkrete udspil til os fra amerikanerne, derfor kan vi ikke tage stilling til noget, derfor kan vi ikke afvise de planer, når vi ikke kender noget udspil, eller hvilken samlet sikkerhedspolitisk tegning det kommer til at foregå i.

Men derfor er vi nok lige så kritiske som andre her og stiller de kritiske spørgsmål. Det vil vi vedblive med at gøre; det vil jeg godt understrege.

Hr. Søren Søndergaard vil have mig til at uddybe begrebet slyngelstater. Jeg nævnte faktisk i min tale, at jeg ikke mener, at den sikkerhedstrussel, der findes i verden i dag, kan rummes inden for det begreb, og slet ikke når man taler om vildfarne missiler. Altså hvis man endelig skulle tale om slyngelstater, og hvordan de skulle ramme et andet land, så er der jo 117 andre måder at gøre det på end lige præcis missiler; det er jo kun én af mange muligheder, og det ved hr. Søren Søndergaard jo også.

Hr. Jann Sjørnsen; Jamen vi er enige med Kristeligt Folkeparti om, at vi ikke kan tage stilling til noget, når der ikke ligger noget konkret udspil fra amerikanerne. Men derfor er det også

meget ærgerligt, at vi ikke kan nå sammen om et forslag til vedtagelse.

Altså jeg tror, at det, som Kristeligt Folkeparti har skrevet i sit forslag til vedtagelse, er principper, som vi selvfølgelig også fuldt ud anerkender, og debatten i dag skulle gerne afspejle Danmarks holdning til det her, at vi mener, at ABM-traktater, internationale traktater, udgør en hjørnesten i forhold til regulering af hele sikkerheden i verden.

Det er vores udgangspunkt, og det er med dét udgangspunkt, vi vil føre en dialog omkring det her system.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Bekymrer det ikke hr. Jeppe Kofod, at vi her i Danmark og i hele verden i virkeligheden kan komme til at betale en meget høj pris, hvis vi forholder os passive? For hr. Jeppe Kofod lagde vel mærke til, at på den høring, vi havde i sidste uge, var der en amerikansk ekspert, der ganske klart redegjorde for, at det kan ikke anses for givet på forhånd, at Senatet og Kongressen til syvende og sidst vil godkende dette her projekt. Hr. Kofod er vel klar over, at Bush's flertal i Senatet hviler på en 90-årig senator, der ikke kan huske, hvad han selv hedder.

Jeg tror, det er meget, meget uklogt, hvis man fra dansk side ved sin passivitet er med til at gøre det muligt for Bush at få det her projekt igennem Kongressen i en situation, hvor der er en stigende modstand, også internt i USA.

Det er et frygteligt svigt, Socialdemokratiet præsterer her i debatten i dag, og jeg vil godt bede hr. Kofod redegøre for, hvordan Socialdemokratiet vil bruge sine kræfter til at komme ind i den internationale debat om det her spørgsmål; det synes jeg vi har hørt uhyggeligt lidt om.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg savnede i hr. Jeppe Kofods svar den analyse, der sandsynliggør, at vi i øjeblikket bevæger os fra en situation, der hedder kold krig, til varm fred. Hvad bygger hr. Jeppe Kofod den analyse på? Hvad er det for internationale begivenheder siden skiftet i den amerikanske administration, der tyder på dét? Jeg kan ikke se ét billede, der bidrager til afspænding, tværtimod.

Så lyttede jeg med stor interesse til det dér med at tale med en kritisk stemme. Jeg vil bare spørge: Hvorfor indeholder forslaget til vedta-

gelse ingenting af den kritiske stemme, som f.eks. var i udenrigsministerens oplæg, hvor udenrigsministeren understregede, det skal indgå i en international sikkerhedspolitisk ramme? Der må ikke komme et nyt rustningskapløb, og ABM-traktaten, sagde hr. Kofod selv, skal ikke opsiges. Hvorfor er det ikke indeholdt i forslaget til vedtagelse? Så ville der dog have været lidt at forholde sig til.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Ja, det er lidt svært, det her, for hr. Jeppe Kofod siger jo sådan set mange fornuftige ting, når han står heroppe, men det afspejler sig bare ikke så meget i det forslag til vedtagelse, som vi skal i gang med senere hen.

Han sagde før, at ABM-traktaten er en hjørnesteen i de internationale relationer. Jamen vi er fuldstændig enige i den betragtning, og det er også meget det, som debatten her burde handle om.

Og så siger man, at der ikke er kommet nogen forslag fra den amerikanske regering. Jamen der er da kommet en helt klar melding fra George W. Bush om, at ABM-traktaten ikke længere er nogen hjørnesteen.

Jamen var det ikke værd at forholde sig til dét? Ville det ikke være vigtigt, at den danske regering nu gik ud og sagde sin mening om det punkt, netop som hr. Jeppe Kofod sagde før, og som det også er blevet sagt af ministeren, at ABM-traktaten er en hjørnesteen og derfor ikke bør hverken svækkes eller afskaffes? Det er der brug for en dansk tilkendegivelse om.

Hvorfor er det ikke med i forslaget til vedtagelse? Burde vi ikke lave en vedtagelse, som netop sagde dét? Vi kan måske nå det endnu her i frokostpausen. Jeg vil foreslå, at vi sætter os sammen, de partier, der mener dét – det er jo ikke De Konservative og Venstre, de mener ikke, at det er en hjørnesteen – men at vi andre sætter os sammen og så får en helt, helt klar formulering om, at ABM-traktaten stadig væk skal respekteres, at det er en hjørnesteen.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Først til hr. Keld Albrechtsen: Vi har ikke accepteret nogen henvendelser fra USA om at opbygge et raketskjold. Det lyder nærmest sådan, når hr. Keld Albrechtsen stiller spørgsmålet til mig.

Hvordan kan vi så bedst rejse alle de kritiske spørgsmål, hvordan kan vi gå ind i debatten

med amerikanerne? Det kan vi ved, at også Europa diskuterer det her, og at de europæiske regeringer og ledere tager det her spørgsmål op.

Og i den sammenhæng vil jeg gerne understrege, at det jo er positivt, at noget af det eneste konkrete, som Bush sagde i sin tale, egentlig var, at han ville tage rundt og tale med bl.a. europæiske ledere og andre. Det er positivt. Vi mener, det er afgørende, at det her, hvis der overhovedet kommer nogle planer om et raketskjold, så sker i en international samlet aftale.

Så vil jeg gerne sige til hr. Villy Søvndal: Jamen hvorfor siger jeg, at kold krig er blevet afløst af varmt venskab? Hvis man nu læser Forsvarskommissionens rapport, som jo bare er et par år gammel, vil man også se de scenarier, der er listet op, og at et af de scenarier, som man siger er det mest sandsynlige, er et globaliseret samarbejde.

Men det er klart, det kommer ikke af sig selv. Det er noget, vi må kæmpe for, og jeg kan dele mange af de betragtninger, som hr. Villy Søvndal har i forhold til stabiliteten i verden i dag, i forhold til de trusler, der ligger.

Men det betyder ikke, at vi ikke skal kæmpe for det, som jeg mener er afgørende, en international retsorden, reguleret af forpligtelser, reguleret af bindende traktater. Lige så vel som vi har regler i vores eget samfund, der beskytter samfundets svageste og mest udsatte grupper, så skal vi også have det globalt. Det er afgørende politik for os i Socialdemokratiet.

Til hr. Holger K. Nielsen med hensyn til, hvad der står, og hvad der ikke står i forslaget til vedtagelse. Vi kan hurtigt blive enige om, at det ikke er noget stort og omfattende forslag til vedtagelse, men det betyder ikke, at vi ikke mener, og at det heller ikke vil være en del af dialogen, at ABM-traktaten er en hjørnesteen. Det er den. Det understreger også mit ordførerindlæg.

Der er mange ting, der skal diskuteres, også i den kommende tid, i forhold til det her. Og det er vi åbne over for. Vi har nogle kritiske og, synes jeg, velvalgte argumenter for denne her dialog. Men vi ønsker ikke blot at sige: Jamen der skal stå det ene eller det andet i forslaget til vedtagelse. Vi vil gerne have, at vi åbner op for, at alle spørgsmål kan tages op med amerikanerne og med andre, der bliver berørt af de her planer.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er glad for, at den socialdemokratiske ordfører er enig i, at al den snak om slyngelstaterne,

der uprovokeret skulle angribe USA, ikke har noget på sig.

Amerikanerne tror jo heller ikke på den. Altså når vi ser bort fra de officielle argumenter, som selvfølgelig bl.a. i høj grad er bestilt af rustningsindustrien, som får milliarder ud af det her, så siger man jo direkte, at man er da godt klar over, at selvfølgelig vil en eller anden stat på den anden side af kloden ikke forsøge at ramme USA på den måde, for det vil stort set være den dumme og den mest umulige måde at ramme USA på at forsøge at føre et missil over halvdelen af Jorden, når man f.eks. i stedet for kan bygge en atombombe i New York og bringe den til sprængning uden direkte at pege på sig selv. Så det er jeg glad for at hr. Jeppe Kofod erkender.

Men hvis der ikke er truslen fra slyngelstaterne om uprovokeret at sende missiler mod USA, hvad er så årsagen til, at vi skal have det missilforsvar? Hvad er i det hele taget baggrunden? Er det kun ønsket om, at rustningsindustrien skal have større profitter, eller hvad? Vi må da have et svar fra hr. Jeppe Kofod.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Som jeg sagde tidligere, har vi ikke definitivt afvist et eventuelt missilforsvar, men trusselsbilledet er jo mere nuanceret end som så, som også hr. Jeppe Kofod var inde på i sit tidligere indlæg. Det er spørgsmålet om at begrænse spredningen af masseødelæggelsesvåben, det er spørgsmålet om en overholdelse af ABM-traktaten, som jo i sig selv kan virke dæmpende, også på våbenkapløbet som sådan.

Det er netop derfor, at det må undre, at det forslag til vedtagelse, som hr. Jeppe Kofod har lagt frem, ikke indeholder nogen som helst principper i forhold til den fortsatte diskussion og dialog, som Socialdemokratiet gerne vil, ja, mest af alt er udtryk for det, jeg vil kalde en mundlam udenrigspolitik. Men det tager vi så til efterretning.

Og så vil jeg godt spørge hr. Jeppe Kofod: Selv om det er sådan med forslaget til vedtagelse, er hr. Jeppe Kofod så ikke enig i, at det jo ikke bare er et spørgsmål om, at amerikanerne møder danske regeringsrepræsentanter m.v., der stiller op til debat, men også med fornyet kraft møder de synspunkter, som er helt afgørende i forhold til den internationale retsorden, og at amerikanerne også dermed bliver klar over, at det altså ikke er hvad som helst, vi vil acceptere fra dansk

side i forhold til de planer, de i hvert fald for nærværende har om et missilforsvar?

Formanden:

Hr. Keld Albrechtsen, sidste runde.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt spørge hr. Jeppe Kofod, om ikke han vil være med til, at vi sætter os ned i middagspausen og studerer de reaktioner, der er kommet fra de demokratisk valgte senatorer i USA's Senat.

Der ligger en artikel på bordet ved siden af hr. Jeppe Kofod fra New York Times 3. maj, en meget kraftig reaktion, hvor de bl.a. siger, at de vil forsøge at blokere i Senatet, hvor stemmetallet altså er 50/50, men hvor vicepræsidenten har den afgørende stemme, for bevillinger til Bush's projekt. Det er da flovt, at det danske Socialdemokrati ikke kan leve op til samme kritiske niveau, som senatorerne i den amerikanske Kongres.

Socialdemokratiet har simpelt hen fejlbedømt situationen og tror, det gælder om at logre med halen for præsident Bush, i stedet for at gå ud i verden og være med til oprette nogle ting, og der er allierede helt ind i det amerikanske Senat, som nu siger, at det, Bush har gjort, er forkert, at det udspil, Bush er kommet med, kan true freden, »og vi vil ikke være med til at betale det«, siger de.

Vil hr. Kofod ikke være med til at drøfte det i middagspausen, så vi kan komme med noget fra dansk side, der er lidt bedre end det, Socialdemokratiet har lagt op til?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Søren Søndergaard, at vores grundlæggende opfattelse af, at den bedste vej til at sikre, at slyngelstater ikke forbliver slyngelstater, som sagt er kritisk dialog med også de stater. Det er engagement i at løse de problemer, der er forbundet med de stater her. Det er vores indgangsvinkel til det her fra europæisk side, fra dansk side, og det synes jeg vi skal lægge afgørende vægt på.

Når det gælder trusselsbilledet, som også hr. Jann Sjursen var inde på, må jeg sige, og jeg har også understreget det i mit ordførerindlæg, at det er jo meget bredere, end det her, skal vi sige, amerikanske missilforsvar kan imødekomme.

Det er klart. Det er vi alle sammen enige om. Det synes jeg ikke vi behøver diskutere mere.

Jeg synes, det vigtigere er, hvordan vi får en verden, hvor vi ikke lukker nogen ude, hvor vi inkluderer USA, inkluderer Rusland, inkluderer Kina i forpligtende, bindende aftaler.

Til hr. Keld Albrechtsen: Det er måske ikke nogen stor overraskelse, men jeg mener rent faktisk, at det er ganske positivt, at de amerikanske senatorer sætter spørgsmålstegn ved det her projekt. Det er det altså. Det er Socialdemokratiets holdning. Vi synes, det er meget fornuftigt, at de gør det. Alt det andet om, at vi ikke er kritiske over for det her, er forkert at sige. Så at der i den amerikanske debat er kritiske røster, synes vi er ganske positivt, og dem skal vi jo også understøtte ved at tage aktivt del i debatten bl.a. fra europæisk side og rejse mange af de her kritiske spørgsmål.

Formanden:

Så har jeg på min liste: Hr. Villy Søvnal, hr. Holger K. Nielsen, hr. Per Stig Møller, og hr. Søren Søndergaard har jeg også noteret. Hr. Villy Søvnal. Og det er sidste runde.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Hr. Jeppe Kofods afslutning på det sidste indlæg var, at Socialdemokratiet også var kritisk over for det her projekt. Jeg forstår ikke den, synes jeg, fuldstændige mangel på alvor, Socialdemokratiet nærmer sig det her med. Det må jeg sige.

Vi er på vej til at træffe en beslutning af historisk betydning. Vi er efter min opfattelse på vej til at lave en historisk fejl af dimensioner, med nogle konsekvenser, der hedder oprustning, nogle konsekvenser, der hedder binding af ressourcer, nogle konsekvenser, der hedder påvirkning indenrigspolitisk af, at landenes udviklingsmidler bindes til militær oprustning osv.

Så kan man ikke nøjes med, må jeg sige til hr. Jeppe Kofod, at henvise til en betænkning fra Forsvarskommissionen, som jeg i øvrigt selv deltog i, der er 2 år gammel, og som peger på, at p.t. er der ingen risici.

Pointen er, at vi selv er ved at skabe risici i øjeblikket, unødvendige risici, fordi vi står med et projekt, som formentlig et flertal i den socialdemokratiske gruppe, det tror jeg også, ville sige nej til, hvis ikke de var bundet af de mest underlige former for loyalitet.

Formanden:

Hr. Holger K. Nielsen, sidste runde.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg er fuldstændig enig med hr. Jeppe Kofod i, at man skal i en dialog med de stater, man opfatter som trusler. Derfor er det også positivt, at Göran Persson er i Nordkorea i øjeblikket. Fint nok.

Men gør det ikke indtryk, at der faktisk også var nogle positive forhandlinger mellem den amerikanske regering og Nordkorea her i efteråret, som så pludselig blev afbrudt, og at man alligevel ikke ville realisere aftalen? Af hvilken grund? Fordi Bushadministrationen ville fastholde Nordkorea som en del af trusselsbilledet. Gør det ikke indtryk, at det her projekt jo i høj grad medvirker til, at man ikke får den politiske drøftelse af tingene med de stater, som man burde have?

Jeg kan forstå omkring ABM-traktaten, at regeringen og Socialdemokratiet mener, at ABM-traktaten er en vigtig traktat, er en hjørnesten, det må vi bare ikke skrive i dette her forslag til vedtagelse. Det er sådan lidt besværligt, men o.k.

Men kan jeg så få en indrømmelse eller en præcisering af, at ABM-traktaten også er en forudsætning for, som den var i 1987, at Thuleradaren kan bruges i det her projekt? Det vil sige, at vi vil ikke være med til at anvende Thuleradaren i det her missilprojekt, medmindre det overholder gældende traktater og herunder ABM-traktaten.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Jeg tager ordet, fordi man af hr. Holger K. Niensens forrige indlæg kunne få indtryk af, at Venstre og Det Konservative Folkeparti bare blæser på ABM-traktaten.

Jeg skal så spørge hr. Jeppe Kofod, om ikke hr. Jeppe Kofod kan bekræfte, at jeg i min ordførertale sidste gang for 1 år siden sagde, at traktater er til for at overholdes, men de må gerne fornys, og at et dansk nej ville være det samme som et veto mod udnyttelsen af Thule, og det vil sige, det ville udstyre russerne med en situation, hvor de ikke behøvede at gå i forhandlinger.

Verden kan blive et mere usikkert sted igennem det, der foregår nu, men den kan sandelig også – og der er jeg enig i udenrigsministerens oplægstale – blive et sikrere sted. Hvorfor skulle

vi så nu begynde at ødelægge en forhandlingsudvikling, der kan gøre verden sikrere?

Derfor er der ikke nogen grund til, at man her i Folketinget vedtager et forslag til vedtagelse, som sætter sig mere fast på ABM, end Ivanov og Putin har gjort i dag. Det ville da ikke være særlig fremmende.

Derfor beder jeg hr. Jeppe Kofod om at bekræfte, at Det Konservative Folkeparti sidste gang sagde: Traktater, herunder ABM-traktaten, er til for at overholdes, men de må gerne fornyes. Og det er den proces, vi håber er i gang.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Hr. Villy Søvndal taler om, at vi står over for en beslutning af historisk betydning. Der må jeg understrege, at det må være en anden debat, hr. Villy Søvndal taler om, for der ligger ingen konkrete henvendelser fra amerikanerne, der ligger ingen konkrete planer. Derfor kan vi ikke stå over for nogen beslutning af historisk betydning. Det synes jeg er at dreje debatten i en underlig retning. Det ved hr. Villy Søvndal jo også godt.

Til hr. Holger K. Nielsen: Jeg vil gerne understrege, at måske netop fordi USA og Nordkorea ikke nåede nogen løsning, er det afgørende for os, at EU også tager denne udfordring op, og det er positivt, at EU's formandskabsland tager til Nordkorea. Det er meget positivt, og vi mener rent faktisk, at EU rummer et enormt potentiale for at spille en stor rolle i den verdensorden, som er ved at opstå. Vi håber også, og vi vil også gerne have, at amerikanerne er en del af den verdensorden. Det er derfor, vi mener, det er så afgørende med dialogen, med, at amerikanerne bliver inkluderet og ikke ekskluderet af det her. Vi mener, det er afgørende, at de forpligter sig til aftaler.

At ABM er en hjørnestein, tror jeg, vi alle sammen er enige om, og det er jeg glad for at kunne gentage her.

Jeg vil gerne sige også til hr. Per Stig Møller, at jeg kan bekræfte, at Det Konservative Folkeparti står på det standpunkt, og dermed også bekræfter, at det, som er blevet fremhævet tidligere i debatten, er forkert, nemlig at man ikke skulle respektere internationale traktater og forpligtelser.

Jeg vil også gerne sige – og det sagde jeg også i min ordførertale – at hvis vi på baggrund af det internationale aftalesystem kan få en bedre, en mere moderne traktat, der kan skabe endnu mere nedrustning i verden, så vil vi heller ikke

stå i vejen for det. Det ved vi ikke om debatten vil ende med, og når vi ikke ved, hvor debatten vil ende, synes vi, det er vigtigt at holde det åbent, sådan at vi kan sikre en reel dialog med alle parter, både russerne, amerikanerne og selvfølgelig også andre som kineserne og europæerne. Det er vigtigt for os at understrege. Det er den proces, vi går ind i nu, den fase, vi går ind i nu, og det vil vi gerne være åbne over for, men selvfølgelig kritiske over for de planer, der ligger fra amerikanerne.

Formanden:

Hr. Søren Søndergaard, sidste runde.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er glad for, at vi tilsyneladende er helt enige om, at den såkaldte trussel fra slyngelstaterne om at sende atomvåben over den halve klode og ramme et eller andet mere eller mindre tilfældigt sted er meget utænkelig. Derfor er jeg også fuldstændig enig i det, som hr. Jeppe Kofod sagde, nemlig at man skal understrege over for amerikanerne, at der er andre måder at tackle slyngelstaterne på end opbygning af et missilsystem.

Så er det bare, jeg vil høre, når der i det her forslag til vedtagelse står »Folketinget understreger betydningen af, at der fortsat er en dialog med de amerikanske myndigheder om planerne om et missilforsvar...«, om det så betyder, at i den dialog er regeringen forpligtet til igen og igen at understrege med udgangspunkt i denne her vedtagelse, at der er andre måder at tackle slyngelstaterne på end opbygning af et missilforsvar.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg kan bekræfte over for hr. Søren Søndergaard, at vi mener, at der er andre måder at tackle de her trusler end at opbygge raketforsvarssystemer. Det er der ingen tvivl om. Det er også den linje, vi står for.

Derfor er det også ærgerligt, som det også blev nævnt tidligere i debatten, at USA og Nordkorea ikke kunne nå en aftale. Det er klart, at det er ærgerligt.

Derfor vil vi også gå ind i dialogen, vil jeg gerne bekræfte, ud fra den her indgangsvinkel. Vi ønsker jo som sagt, at vi forpligter os. Vi ønsker jo som sagt, at USA, russerne, kineserne, europæerne og andre forpligter sig i bindende

internationale aftaler. Vi ønsker også at gøre noget ved de reelle problemer, som er de underliggende årsager til den ustabile og usikre verden.

Det mener vi er en opgave, som vi skal påtage os og gerne sammen med flest muligt andre.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.57

Mødet genoptaget kl. 13.00

Meddelelser fra formanden

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Sundhedsministeren (Arne Rolighed) har meddelt mig, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring. (Ændring af medicintilskudsregler).
(Lovforslag nr. L 235).

Forhandlingen genoptoges

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Den næste ordfører er hr. Svend Aage Jensby.

Svend Aage Jensby (V):
Jeg vil takke udenrigsministeren for besvarelsen og straks sige, at de tiltag, som ministeren nævnte, man fra regeringen vil tage i det videre forløb i dette her spørgsmål, er vi enige i. Jeg tænker på bestræbelser på nedrustning, bestræbelser på kontrol med spredning af masseødelæggelsesvåben, dialog med slyngelstaterne osv.

Lad mig så indledningsvis slå fast, at det ikke er meningsfyldt efter min mening at tale om nogle tekniske eller økonomiske perspektiver i det her. Det ved vi alt for lidt om.

Det trusselsbillede, vi kendte under den kolde krig, hvor de to supermagter USA og Sovjet, om jeg så må sige, balancerede hinanden med trusler om gensidig udslettelse, er ved forstandige aftaler om nedrustning ændret totalt. Baggrunden for og formålet med ABM-traktaten, nemlig at forhindre at en af disse magter kunne opbyg-

ge et raketforsvar og gennemføre et overraskelsesangreb, er tilsvarende markant ændret.

I dag udgør slyngelstater eller uregerlige lande som Nordkorea, Iran, Irak en ny latent trussel mod fred og sikkerhed. Det er lande, hvis ledere lader hånt om deres fattige befolkninger, som ikke tænker rationelt, som hader demokratiske principper, som anvender enorme ressourcer på fremstilling og køb af masseødelæggelsesvåben, som man jo i øvrigt også anvender mod sin egen befolkning, jf. Irak.

Det bekymrende er, at disse lande ikke alene råder over disse våben, men også allerede har eller vil få fremførelsesmidler til disse våben, uden at det er påkrævet af hensyn til landenes egen sikkerhed. Det er midler, hvis præcision, når man anvender kemiske og biologiske våben, ikke behøver at have den træfsikkerhed, som når man taler om fremførelsesmidler til a-våben.

Nordkorea har demonstreret det i 1998 med en trettrinsrakat over Japan. Iran har i 1998 og 2000 tre gange afprøvet Shahab 3-missilraketter med en rækkevidde på 1300 kilometer. Irak har demonstreret sin gode vilje, om man så må sige, under krigen i Golfen mod Israel.

Det er i lyset af den udvikling, at de amerikanske planer om MD, som det jo nu hedder, skal ses og forstås. At også Rusland erkender og er enig i den trusselsvurdering, fremgår med al ønskelig tydelighed af punkt 6 i det fælles kommuniké, som præsident Putin og Clinton udsendte efter deres møde i juni 2000, hvori det hedder:

»... enige om, at det internationale samfund står over for en farlig og voksende trussel om spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler, inklusive missiler og missilteknologi.«

Det har de altså været enige om, de to supermagter, for knap et år siden. Og den omstændighed, at Rusland jo har lanceret et fælles missilforsvar i Europa med NATO-landene demonstrerer vel også, at Rusland er klar over truslen. Derfor forstår vi i mit parti udmærket Amerika.

Jeg ved også, at den nuværende udenrigsminister til Politiken den 22. april i år har været inde på trusselsbilledet ved at sige, at der er en risiko for, at en Saddam Hussein eller et Nordkorea kan komme i besiddelse af den slags våben og i en presset situation kan handle fuldstændig vanvittigt. De er vi enige i.

Hvordan skal vi så i øvrigt forholde os fra dansk side til USA's planer, som vi nu, efter

præsident Bush's tale forleden, ved vil blive søgt realiseret?

Vi ved ikke eksakt, hvilke principper det system vil bygge på. Vi har ikke fået nogen anmodning, og hvornår vi får den ved vi vel heller ikke, og derfor er vi i Venstre enige i den holdning, regeringen har indtaget, at man må afvente en konkret anmodning og yderligere konsultationer, inden man klart kan melde ud.

Men det skal ikke forhindre mig i at gøre nogle mere generelle betragtninger, som jeg mener må spille ind til sin tid, når beslutningen skal træffes. Bliver Thuleradaren involveret, lægger vi meget vægt på – det gør regeringen jo også, kan jeg høre på udenrigsministeren – at der sker en nøje koordination med og hensyntagen til Grønlands holdning og interesser. Men set med mine øjne vil en udbygning af radaren kunne være et aktiv for Grønland for slet ikke at tale om de negative følger, der må være, hvis amerikanerne måtte finde en anden facilitet og forlade Thulebasen.

I øvrigt vil jeg fremhæve, at det er svært at forklare, at Danmark og de øvrige NATO-lande, ja, måske bortset fra Frankrig, men det overrasker os jo ikke, der har nydt godt af USA's sikkerhedsgaranti de sidste 52 år og er blevet befriet i to verdenskrige, skulle modsætte sig, at dette land ønsker at beskytte sit eget territorium, sine egne borgere. Det er svært at forklare, at vi ikke i Europa kan være interesserede i sammen med Rusland eventuelt at få en beskyttelse, der kan mindske risikoen for menneskers sikkerhed.

Jeg mener dernæst, at forholdet til det transatlantiske bånd, USA's faste forankring i NATO, må spille en afgørende rolle. Der er nogle andre hensyn, som jeg vil komme ind på senere, eventuelt i anden omgang, for nu kan jeg se, at min taletid er slut.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Det er nemlig rigtigt. Der er nu to korte bemærkninger. Først hr. Keld Albrechtsen og derefter hr. Holger K. Nielsen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, nu er hr. Jensby jo medforslagsstiller til et forslag til vedtagelse. Han er måske endda forfatter til det, sandsynligvis. Derfor vil jeg godt spørge hr. Jensby: Hvad betyder ordet dialog? Der skal være en dialog med amerikanerne. Indbefatter den dialog kritiske bemærkninger? Indbefatter den dialog, at den danske regering skal sige til

USA, at vi er dybt bekymrede over dette forslag? At ABM-traktaten er grundlaget, at der ikke må rokkes ved den og lignende betragtninger, som hr. Kofod var inde på i sit ordførerindlæg, men som jo ikke afspejler sig i forslaget til vedtagelse, desværre.

Grunden til, at det ikke afspejler sig i forslaget til vedtagelse, er jo sandsynligvis, at det er lige nøjagtig, hvad hr. Jensby ikke vil acceptere, at den danske regering gør, nemlig fremfører en kritisk vinkel over for USA. Så jeg vil gerne bede hr. Jensby forklare ordet dialog.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Ja, når man hører på Venstres ordfører, så er det jo ganske tydeligt, at der i hvert fald er nogle nuanceforskelle i forhold til, hvad vi tidligere hørte fra Socialdemokraterne. Det er jo altid noget, at det stadig væk er sådan i indlæggene heroppefra.

I og med at man jo har stillet et fælles forslag til vedtagelse, er det vel nok værd at få opklaret, om denne repræsentant for Venstre, der jo så at sige er enig med USA i alt, hvad USA kommer med, så også er enig i, at ABM-traktaten er ligegyldig.

Det, jeg godt vil have en helt klar holdnings-tilkendegivelse om, er, om Venstre ikke finder, det kunne være en god idé, at vi fra dansk side helt klart erklærer, vi er imod den holdning, som George W. Bush har givet udtryk for, nemlig at han vil gennemføre det her projekt uafhængigt af ABM-traktaten.

Så vil jeg godt spørge til finansieringen. Vi var lidt inde på det her i formiddags. Den socialdemokratiske ordfører sagde helt klart, at Socialdemokratiet ikke vil være med til, at vi fra dansk side skal bruge penge til det her projekt. Har Venstre den samme opfattelse?

Hvis USA vil dække Europa, vil det være indlysende, at vi skal deltage i finansieringen. Er Venstre villig til allerede nu at meddele USA, at Venstre ikke vil bidrage til, at vi skal være finansierende i det her projekt?

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Hr. Villy Søvnald og derefter ordføreren.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

To spørgsmål til hr. Jensby: Hr. Jensby sagde, at han var enig i alle udenrigsministerens vurderinger. Det er jo en ganske stor blankocheck at

udstede. Men jeg kan forstå, at der har fundet en voldsom forbrødring sted.

Hr. Jensby nævnte også, at han var enig i den afventende holdning, som regeringen har indtaget. Det er jo interessant, for det er vel ikke engang 2 måneder siden, at hr. Anders Fogh Rasmussen sagde, at Danmark nu skulle melde positivt ud. Jeg vil spørge, om der ligger en kritik i det, hr. Jensby sagde, af Venstres formand, at Venstres formand var for hurtigt ude på det tidspunkt med en blankocheck, og at Venstre derfor er på vej tilbage, kan man sige, fra den fuldstændige blankocheck til en mere kritisk holdning.

Så nævnte hr. Jensby også, at det var et meget stort aktiv for Grønland at få udbygget Thulera-daren. Det kan man jo mene. Jeg tror, det er med til at forøge spændingen ved at leve på Grønland, bl.a. fordi Thule jo med sikkerhed bliver et af de første bombemål. Det fremgik også af den høring, vi havde i sidste uge.

Deler hr. Jensby den opfattelse?

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Til hr. Holger K. Nielsen: Jeg ved ikke, om der er nuanceforskelle på hr. Jeppe Kofods og mit indlæg. Nu er det jo heller ikke nødvendigt, at jeg skulle stå og gentage det, som hr. Jeppe Kofod har sagt.

Jeg synes, den her debat er så vigtig, at det er godt at få nogle andre vinkler ind på den. Det var det, jeg gjorde. Jeg fremhævede nogle af de forhold, som jeg mener må indgå i de videre overvejelser, og det synes jeg da er forstandigt.

Må jeg så sige vedrørende AMB-traktaten – det er også til hr. Albrechtsen – at vi lægger meget, meget stor vægt på, at ABM-traktaten bliver modificeret, moderniseret i samklang med Rusland og USA. Selvfølgelig gør vi da det. Nu er der jo en revisionsbestemmelse i artikel 14 i traktaten, og der er en opsigelsesklausul i artikel 15.

Mit håb er, at bl.a. den danske regering kan være med til at overbevise den amerikanske administration om vigtigheden af, at der opnås en aftale med Rusland om en erstatning eller en modernisering af traktaten. Det er bestemt mit ønske, men lad mig så samtidig sige, at hvis man her fra denne talerstol eller fra den danske regerings side meldte ud, at uden modernisering af traktaten ville Danmark afvise enhver form for støtte til de amerikanske planer, så ville det da være nøjagtigt det samme som at give russerne en vetoret. Det kan vi da vist ikke være

tjent med i Danmark, og det vil være en usædvanlig handling over for amerikanerne.

Finansieringen. Det er jo helt umuligt i dag og stå og tage stilling til finansiering af et projekt, som måske først bliver en realitet om 10 år. Hvad ved jeg? Jeg forestiller mig, at det til den tid måske vil være, ligesom det er med infrastrukturbidragene til NATO, som vi jo bidrager til – det har vi jo gjort tidligere. Men i dag er det klart, at jeg da ikke kan stå og give noget som helst tilsagn om, at vi skal bidrage nu og her med sådan og sådan et beløb. Det er jo umuligt.

Med dialog mener jeg sådan set, at vi gør mest muligt for at påvirke begge parter, Rusland og USA, i den retning, vi mener, det skal gå: nedrustning, nedrustning og nedrustning.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det er jo en uafviselig kendsgerning, som hr. Jensby, Venstres ordfører, er inde på, at stadig flere lande får bakteriologiske våben, måske også atomvåben, og får fremførelsesmidler, der gør, at de kan sende dem langt omkring.

Det er jo desværre fuldstændig korrekt, men derfra og til, at folk rent faktisk bruger dem, er der jo så et spring. Derfor vil jeg for det første spørge hr. Jensby, om han ikke er enig i, at for en stat som f.eks. Irak, der eventuelt vil USA det ondt og den amerikanske befolkning det ondt, vil der være tusinde lettere måder at genere USA på, også med bakteriologiske våben, end at forsøge at transmittere et missil over halvdelen af jordens befolkning og dermed udstille sig selv som et oplagt bombemål. Det er det første spørgsmål, jeg har til hr. Jensby.

Det andet spørgsmål, jeg har til hr. Jensby, er: Er hr. Jensby enig, når den socialdemokratiske ordfører heroppefra siger: Der er andre måder at tackle slyngelstaterne på end gennem en opbygning af missilsystemer? Er Venstres ordfører enig i det?

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

På CD's vegne er jeg jo sammen med hr. Jensby og et flot hold af andre kolleger medforslagsstiller til det forslag til vedtagelse, der om et antal timer vil afslutte denne her debat. Så er det selvfølgelig vigtigt, at den tekst forstås rigtigt, og nu er der rejst tvivl om, hvad ordet dialog betyder.

Jeg har slået det op i Nudansk Ordbog, og der forklares det, at det drejer sig om samtale mellem to eller flere personer eller parter, om det

modsatte af monolog og i øvrigt om udveksling af synspunkter.

Så har jeg to spørgsmål til Venstres ordfører. Det ene er, om man kan godkende denne definition på dialog og ikke sammen med mig undrer sig over, at andre tydeligvis har en anden opfattelse. Det er det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål er, om hr. Jensby, når han går i dialog med sin kone, sine medarbejdere, sine kollegaer, måske mig, så inden laver en dagsorden om, hvad man må sige i dialogen, om man kun må rose eller kun må kritisere eller med lignende begrænsninger, men er der så stadig tale om en dialog?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes også, at der er behov for at få afklaret, hvad ordet dialog egentlig betyder. Jeg kan forstå på hr. Jensby, at det i hvert fald ikke betyder kritisk dialog, men hvilke aftaler er der mellem Venstre og regeringen om forståelsen af ordet dialog?

Så vil jeg godt spørge: Kan forslaget til vedtagelse, som hr. Jensby er med til at fremsætte, forstås på den måde, at Danmark i givet fald kan tænkes at godkende et missilskjold, som ensidigt gennemføres af USA på tværs af ABM-traktaten? For det, hr. Jensby faktisk sagde, var, at det kunne man godt forestille sig. Ligger det som en mulighed inden for det forslag til vedtagelse, der ligger?

Og så må jeg bede hr. Jensby om at svare på spørgsmålene om pengene. Jeg synes, at Venstre må kunne svare på, om man er indstillet på at betale regningen for opstilling af et stort forsværssystem på Thulebasen og for dansk deltagelse i dette missilskjold, hvis det er det, man ønsker. Det skylder hr. Jensby at svare på. Det er ret store summer, det i givet fald vil komme til at dreje sig om.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Til hr. Søndergaard: Jeg er enig i, at der desværre er mange andre måder at sprede en masse ødelæggelsesvåben på end ved missiler. Derfor er indsatsen over for slyngelstaterne og de farer, der er ved masseødelæggelsesvåben, heller ikke et ensidigt instrument. Det her er ét af instrumenterne, som amerikanerne tænker at anvende, men der er efterretningstjenesternes samarbejde til at forhindre spredning, der er nedrust-

ningsaftaler, der er forbud mod spredning af de her våben osv., så der er mange facetter.

Jeg ved udmærket, at man ikke kan bruge et missil til at skyde en kuffert ned i New Yorks undergrund, men det kan man derimod i vidt omfang forhindre ved efterretningstjenesternes arbejde og på en masse andre måder.

Må jeg så med hensyn til Irak som bombemål sige, at netop den situation, der aldrig må opstå, er, at Irak ved at affyre et missil mod et venligt-sindet vestligt land eller USA måtte blive et bombemål. Vil hr. Søndergaard udsætte Amerika eller Amerikas befolkning eller os for, at USA bliver nødt til at reagere over for et sådant angreb med massive atomvåben eller andet? Det vil hr. Søndergaard da ikke. Det er netop for at undgå at presse USA og andre til at anvende enorme angreb på et andet land, at man skal forhindre, at disse overhovedet vover at angribe.

Jeg kan ikke komme videre med finansieringen. Hverken hr. Albrechtsen eller jeg kan i dag overhovedet ikke mene noget som helst forstandigt om, hvad det vil komme til at koste. Vi forholder os til det til den tid.

Der er ikke tale om, at vi ønsker en ensidig ophævelse af ABM-traktaten. Det har jeg sagt adskillige gange. Jeg siger bare, at hvis USA vil opsigte traktaten – hvad jeg ikke tror de vil af hensyn til det nære forhold til Europa – og opbygge det her ensidigt, så kan de gøre det. Det står udtrykkeligt i artikel 15. Det håber jeg ikke sker. Det er derfor, vi gerne vil have den dialog, hvor jeg ved, at man fra amerikansk side lytter til danske røster.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jamen hr. Jensbys argumentation hænger altså ikke sammen.

Hr. Jensby sagde før, at Rusland ikke må have vetoret i forhold til det her. Jamen hvis det synspunkt overhovedet skal have nogen mening, så kan det da kun betyde, at ifølge hr. Jensbys opfattelse skal USA have lov til at gennemføre det her projekt uafhængig af den ABM-traktat, der er i øjeblikket, også selv om Rusland ikke vil være med til at ændre traktaten. Med andre ord, at USA ensidigt går ud af traktaten og gennemfører det her projekt.

Det er netop det, der er så dødsensfarligt, og som ville give en negativ konsekvens i forhold til Rusland og selvfølgelig også i forhold til de andre aktører, der er i verdenspolitikken i øjeblikket.

Hr. Jensby indrømmer simpelt hen med den bemærkning, at han er fuldstændig enig med George W. Bush i, at USA under alle omstændigheder skal have det her projekt gennemført, ligegyldigt hvad russerne og vi andre siger. Det er kernen i den her sag.

Så viser hr. Jensby igen noget af sin overfladiskhed, når han siger, at vi skal forhindre en situation, hvor USA kan blive nødt til at gøre gengæld i forhold til Irak f.eks. Jamen det følger af Bush's tale i forgårs, at det system, man arbejder med nu, ikke kan forhindre enhver raket fra en fremmed stat. I første faste vil man ikke kunne forhindre, at der vil blive ramt civile mål i USA, og derfor vil der stadig væk med det projekt og de tanker, Bush fremlagde forleden dag, være brug for gengældelse fra USA, også i forhold til Irak.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Jeg er nødt til at prøve igen, for hr. Jensby nåede ikke at besvare et af mine spørgsmål.

Det første spørgsmål drejer sig om Venstres holdning: Var det, vi oplevede, at hr. Jensby satte Venstres formand på plads i dag? Når Venstres formand for 2 måneder siden siger, at Venstre burde støtte amerikanerne allerede nu, og hr. Jensby i dag siger, at han er enig i regeringens afventende holdning, er det så et udtryk for, at hr. Jensby sætter hr. Fogh Rasmussen på plads? Det vil jeg godt spørge om.

Det andet er vedrørende Thule, hvor bemærkningen var, at en udbygning af Thule vil være et stort aktiv for Grønland. Jeg tror også, at hr. Jensby deltog i høringen sidste onsdag, hvor der blev gjort opmærksom på, at i det øjeblik, hvor det kommer til en konflikt, og hvor Thule har det fremskudte radarsystem her, så vil enhver konfliktpart have en interesse i at sætte det system ud af kraft, og det betyder, at Thule bliver bombemål. Er det det, som hr. Jensby synes bliver et aktiv for Grønland?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil godt sige tak til hr. Arne Melchior, fordi han berigede debatten med den oplysning, at dialog betød udveksling af synspunkter.

Det synes jeg var utrolig vigtigt at få afklaret, for det, vi altså diskuterer i dag, er, hvilken udveksling af synspunkter der skal ske mellem den danske regering og den amerikanske regering i de debatter.

Hvis vi så kigger på det forslag, der ligger til vedtagelse, så er den udveksling af synspunkter, der foregår, at den danske regering skal gentage igen og igen, at endelig officiel dansk stillingtagen til missilforsvaret afventer et konkret udspil - punktum. Det er det danske synspunkt. Dog åbnede den socialdemokratiske ordfører op for, at man måske kunne sige noget mere, nemlig at der også var andre måder at tackle slyngelstaterne på end ved opbygning af et missilsystem.

Derfor vil jeg bare spørge hr. Jensby igen: Deller hr. Jensby den opfattelse, at i den udveksling af synspunkter, som skal foregå i henhold til det forslag til vedtagelse, som hr. Jensby selv har været med til at lave, skal den danske regering også fortælle amerikanerne, at der er andre måder at tackle slyngelstaterne på end ved opbygningen af et missilsystem?

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Svend Aage Jensby, derefter hr. Keld Albrechtsen for tredje og sidste gang.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Til hr. Holger K. Nielsen: Jeg kan ikke sige andet om Ruslands veto eller ikkeveto end det, der står i artikel 15 i traktaten. Det bliver man da nødt til at forholde sig til. Vi er ikke part i den traktat, det er de to lande.

Så spørger hr. Holger K. Nielsen, om jeg er enig i, at et missilforsvar ikke kan opfange alle indkommende missiler. Det tror jeg ikke at noget system med sikkerhed kan siges at være i stand til. Men når et land ønsker, så vidt det er gørligt, at minimere risikoen, så mener jeg, at det er bedre end ingenting for det pågældende land.

Må jeg sige til hr. Søvnal, at der ikke er tale om at sætte nogen på plads eller ikke sætte nogen på plads. Hvis hr. Søvnal virkelig læste de synspunkter, min formand var fremme med, så ligger de fuldstændig på linje med det, der har været regeringens holdning, nemlig at vi ikke tager stilling til det her, før der kommer en konkret, specifik anmodning. Længere er den snak ikke.

Vi kan diskutere længe, om Grønland er bombemål eller ej. Jeg tror, at jeg har set hr. Søvnal føre sig frem på den måde i Grønlands presse, som et led i hans indædte hetz mod det her eventuelle system, og advare den grønlandske befolkning. Jeg mener, at jeg har læst det. Nu vil jeg sige, at hvis der bliver installationer på Grøn-

land, så vil de blive beskyttet ganske voldsomt. Det kan jeg sige til hr. Søvnald. Så det tror jeg at vi skal lade ligge.

Til hr. Søndergaards spørgsmål om fortolkningen af andre måder: Ja, selvfølgelig ligger der da i dialogen, at vi skal sige til amerikanerne, at vi også lægger vægt på – som jeg startede med at sige ved at kvittere for udenrigsministerens tale – hindring af spredning af de her våben, vi lægger vægt på samarbejdet mellem myndighederne. Selvfølgelig er det dét, vi skal gøre under dialogen. Det her er jo kun en del af beskyttelsen mod masseødelæggelsesvåbenene, så der er ikke nogen disharmoni i forståelsen af begrebet dialog mellem hr. Jeppe Kofod og mig.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så har jeg igen tre korte bemærkninger, som alle tre er på nu for sidste gang, og det er først hr. Keld Albrechtsen, derefter hr. Holger K. Nielsen og så hr. Villy Søvnald.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan forstå på hr. Jensby, at han har den opfattelse, at Danmark skal acceptere det, hvis USA vil opstille et missilforsvar, også selv om det krænker ABM-traktaten eller fører til en opsigelse af traktaten, når man ikke kan blive enig med Rusland.

Så vil jeg godt spørge: I den der dialog, som man nu har besluttet, at der skal være med USA, indbefatter vedtagelsen i dag så, at den danske regering skal arbejde for, at Danmark kommer med i et sådant missilskjold, eller indbefatter vedtagelsen, at ministeren skal sige, at det vil vi ikke være med i, hvis USA laver det? Det er da væsentligt at få opklaret, og det har jo også betydning for pengene.

Nu indrømmer hr. Jensby, at det bliver ganske dyrt at oprette et forsvar ved Thule, bl.a. fordi Kina jo allerede har signaleret, at de vil træffe modforholdsregler mod radarsystemerne, så det bliver en ganske stor regning. Det må da være væsentligt at vide, om regeringen skal sige til amerikanerne, at det kommer de i givet fald selv til at betale, eller om regeringen skal sige, at Danmark godt vil være med og godt vil være med til at betale.

Jeg synes, at Folketinget har krav på at få lidt at vide om, hvad det er, Venstre og regeringen egentlig har aftalt for den dialog. Det synes jeg står noget uklart efter hr. Jensbys besvarelser.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Ja, jeg må sige, at jeg opfattede hr. Jensbys svar vedrørende finansieringen sådan, at vi skal finansiere det her på samme måde, som vi i øvrigt finansierer NATO-projekter. I det ligger jo en indrømmelse af, at Venstre vil være med til at finansiere det her.

Jeg synes da, at det er vigtigt at få sagt til befolkningen, at partiet Venstre af hensyn til USA, af hensyn til det her projekt vil bidrage til at finansiere det, vil være med til at forøge de danske forsvarsudgifter, for at vi skal være medfinansierende af det her fuldstændig vanvittige projekt. Det synes jeg blev ganske klart, og hvis jeg tager fejl, vil jeg godt have det afkræftet af hr. Jensby.

Så kommer det andet spørgsmål om kapaciteten i det her: Hr. Jensby indrømmer, at man ikke kan skyde alle raketter ned gennem det her forsvar. Det synes jeg var en interessant indrømmelse, for hele rationalet, hele begrundelsen for det her system er jo netop, at man skal gøres usårlig i forhold til udefrakommende raketter og undgå afskrækkelsesstrategien.

Med hr. Jensbys indrømmelse må hr. Jensby jo også gå skridtet videre og indrømme, at afskrækkelsesstrategien stadig væk skal være gældende. Det vil sige, at det her ikke kan kombineres med, at man får en vældig nedrustning, så man forhindres i at lave en afskrækkelsesstrategi fremover.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Det forekommer mig at være en ganske god diskussion, vi har, for jeg tror, at vi er på vej til at komme videre i sådan fælles intellektuel erkendelse.

Hr. Jensbys synspunkt med hensyn til Grønland er, at det bliver nødvendigt at beskytte dem endog ganske voldsomt, som hr. Svend Aage Jensby sagde det. Det er jo rigtigt og dermed vel en erkendelse af, at min argumentation er rigtig, for ellers er der jo ingen grund til lige pludselig at lave en voldsom beskyttelse af Thule. Det er jo et fredeligt område. Men man laver et bombe-mål, der med hr. Jensbys ord skal beskyttes ganske voldsomt.

Hvordan det kan være en gevinst for Grønland pludselig at blive placeret som et bombe-mål, der har brug for en ganske voldsom beskyttelse, det mangler jeg fuldstændig forståelse for.

Men jeg håber, at hr. Jensbys argumentation giver genlyd i Grønland.

Jeg skal så ikke forlænge den debat om Venstres linje. Jeg vil bare spørge udenrigsministeren, om udenrigsministeren ikke synes, at det er en noget usammenhængende linje, når Venstres regering for 2 måneder siden gik ud og kritiserede regeringen voldsomt – voldsomt – for ikke her og nu at melde ud, og hr. Jensby så i dag siger, at man er enig i den afventende holdning. Det hænger ikke sammen, vil jeg gerne sige til hr. Jensby.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Hr. Albrechtsen spørger, om mit parti ønsker, at det her system, hvis det bliver til virkelighed, også kommer til at omfatte Danmark. Det er jo netop det, vi gør. Vi ønsker, at det kommer til at omfatte de øvrige NATO-lande, og det er jo også det, man fra NATO-landenes side ønsker at fremhæve – så vidt jeg har forstået det. I virkeligheden ønsker jeg også, at det med tiden kan komme til at omfatte Rusland, for Rusland ligger fuldt ud lige så alvorligt placeret, om jeg så må sige, i fare for at blive genstand for masseødelæggelsesvåben, som Europa og USA gør. Så det kan jeg svare ja til, hr. Albrechtsen.

Jeg kan ikke komme nærmere ind på den finansiering, end jeg har været, for jeg aner ikke, hvad det vil komme til at koste. Som hr. Albrechtsen ved – men det har hr. Albrechtsen jo aldrig støttet, tør det siges – har vi i en lang, lang årrække i alle de år, NATO har eksisteret og vi har været medlem af denne udmærkede alliance, på forskellig vis bidraget til faciliteter, der har tjent alliancens formål. Derfor er det da ikke unaturligt også at antage, at vi på et eller andet tidspunkt vil komme til at bidrage med noget i den her henseende. Det tror jeg den danske befolkning gerne vil. For jeg tror nemlig, at den danske befolkning sætter overordentlig stor pris på, at vi er i samklang med Amerika, at vi bevarer den transatlantiske forbindelse, og at vi sikrer USA's fortsatte tilstedeværelse i Europa. Så hvis den danske befolkning ser, at de skal betale lidt for det, så gør man det gerne. Det kan jeg forsikre hr. Albrechtsen for.

Til hr. Holger K. Nielsen er det jo samme svar vedrørende finansieringen. Med hensyn til kapaciteten er der jo, så vidt vi ved, foreløbig i første fase tale om ca. 100, om man så må sige anti-missiler. Så hvis hr. Holger K. Nielsen er i stand til at mønstre et land, der vil kunne sætte et så

voldsomt missilangreb ind mod USA, så får man problemer. Men de banditstater, vi taler om, har endnu ikke så mange systemer, at de vil kunne såre USA alvorligt.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Per Stig Møller og derefter hr. Søren Søndergaard for tredje gang. Og så har jeg ikke flere stående.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Nu spiller det jo åbenbart en vis rolle, hvad man forstår ved dialog. Derfor vil jeg godt tage fra Den Store Danske Encyklopædi, hvad man forstår ved dialog, og derved også kaste lys over det forslag til vedtagelse, som vi har fremsat.

Her står: »Dialog indgår i flere litterære gener, særlig dominerende i drama ...«, og det kan vi jo konstatere i dag. Og så slutter det: »Den russiske litteraturfilosof Mikhail Bakhtin hævdede det åbne, dialogiske princip som en modsætning til monolog, enetale, magtmonopol – litterært og socialt«, men altså også politisk, for er det ikke det, vil jeg gerne spørge hr. Svend Aage Jensby om, der er sket, at vi i kraft af det år, der er gået, siden vi havde forhandlingen sidst, har oplevet, at amerikanerne har droppet N'et i NMD, så det nu ikke længere er et nationalt missilforsvar, men et missilforsvar? Er den forandring netop ikke et eksempel på, at der er afgivet et magtmonopol i kraft af dialogen?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det må vel så betyde, at om amerikanerne beslutter sig for at gennemføre dette missilforsvar, som ikke længere er nationalt, men som er internationalt, afhænger, da det er en dialog, så af, hvad de øvrige parter i dialogen siger. Hele diskussionen går ud på, at vi diskuterer, hvad Danmark skal sige. Det skal vi bruge utrolige mængder af tid på at prøve at fiske frem: Hvad skal Danmark sige i den dialog i forhold til noget, som hr. Per Stig Møller nu meddeler, amerikanerne ikke vil træffe beslutning om, uden at vi har givet vores mening til kende? Jeg ser frem til, at hr. Per Stig Møller fremlægger, hvad det er, Danmark skal sige i den dialog.

Til hr. Jensby vil jeg sige, at jeg forstod hr. Jensby på den måde, at hans bud var, at vi i dialogen skulle sige, at et missilskjold var et blandt flere egnede redskaber mod slyngelstaterne. Det er korrekt forstået, ikke? Hr. Jensby nikker. Men

det betyder jo også, at vi har givet et signal om, at det er et blandt flere egnede, at det altså er egnet, og at vi skal gå ind for det.

Hvis der ellers er nogen konsistens i det her forslag til vedtagelse og man mener det samme, så betyder det også, at regeringen hermed har forpligtet sig til at gå ind for missilskjoldet som et blandt flere egnede redskaber. Ellers giver det ikke nogen mening; så er forslaget til vedtagelse uden noget indhold.

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Og så er det hr. Jensby for at svare.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Jo, vil jeg gerne sige til hr. Per Stig Møller, at det er jeg helt enig i. Det er netop det, der er kommet ud af det, der er sket i dialogen med USA, siden vi havde debatten sidst, nemlig at man ønsker, at en bredere kreds skal beskyttes af det her system.

Må jeg så i øvrigt sige, også til hr. Søvnald, som jeg ikke nåede at svare tidligere: Hr. Søvnald sad jo, siger han, i Forsvarskommissionen. Jeg vil anbefale hr. Søvnald at gå hjem og læse i bilagsbindet, bilag 41, for der at se, at man i NATO, i Europa, længe har haft studier i gang vedrørende et missilforsvar, fordi man også i NATO har erkendt, at der er en fare for disse masseødelæggelsesvåben. Det er et meget nyttigt bilag at læse, vil jeg gerne sige til hr. Søvnald. Man forstår også bedre de amerikanske tanker, når man har set det bilag.

Hr. Søndergaard stillede mig det spørgsmål, om vi over for amerikanerne skulle sige, at det her er ét af flere egnede midler. Ja, nu står der i forslaget til vedtagelse, at der ikke fra officiel dansk side tages stilling. Jeg mener personligt, at det er et egnet middel – ét blandt mange. Det mener mit parti også. Men vi er helt enige i, som der jo står i forslaget til vedtagelse, at man ikke fra dansk side endnu kan sige noget endeligt om det her, for det ved vi alt for lidt om. Så harmonien er til stede.

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Så er det hr. Per Stig Møller som ordfører.

Per Stig Møller (KF):

For lidt over 1 år siden havde vi en debat her i salen om raketskjoldet. Dengang sluttede jeg min ordførertale med konklusionen: »Vor indstilling er altså, at ABM-traktaten skal respekte-

res, at vi ønsker enighed mellem USA og Rusland om eventuelle ændringer, og at Grønland skal inddrages, hvis der kommer forslag frem til os, til Danmark, om at acceptere et NMD-system ... men lad os nu se, om forslaget overhovedet kommer.«

Undervejs sagde jeg, at NATO ikke på grund af det nationale missilforsvar må blive opdelt i medlemmer, der ikke har nogen risiko, og medlemmer, som har det, fordi NATO hviler på risiko og byrdedeling.

Man må jo sige, at der åbenbart er blevet lyttet til den tale, så dialogen har altså virket, for siden er der sket det, at præsident Clinton ville give Amerika tid til at overveje nærmere og derfor udkød beslutningen, hvorefter den nye præsident, George W. Bush, igen har sat det på dagsordenen, men sådan, at der ikke længere er tale om et nationalt missilforsvarssystem, som jeg sagde før, men om et missilforsvarssystem.

Desuden har USA's regering lovet at forhandle med Rusland, som har vist sig positiv i dag, ligesom man vil drøfte forslaget med Kina, som har været negativ, og med sine allierede, dvs. NATO og især naturligvis de to lande, der skal være værter for en del af missilforsvaret, nemlig Storbritannien og Danmark.

Den amerikanske regering har altså erkendt, at raketskjoldet ikke bare skal beskytte USA, at verdenssikkerheden skal inddrages, at NATO ikke skal opsplittes, og at ABM-traktaten giver Rusland en særlig stilling i denne sammenhæng.

Derfor kan der komme det ud af planerne, at verden bliver et sikrere sted, fordi slyngel- og terrorraketter opfanges, inden de når andre lande, herunder de europæiske lande. Vi ligger jo pænt i farezonen, hvis f.eks. Irak skulle finde på at angribe andre og samtidig holde os borte fra at blande os i deres strid; ved hjælp af truslen fra deres raketter holdes vi så borte.

Antallet af atomvåben og sprænghoveder vil formentlig også blive væsentligt beskåret, hvis USA og Rusland når til enighed. Kina vil derimod nok sikre sig flere, uanset hvad der sker for dets atomvåbenarsenal. Der synes jeg, udenrigsministeren var inde på nogle væsentlige perspektiver omkring Asien i fremtiden. Kinas atomvåbenarsenal vil blive forøget, og det tager sigte på, hvad der sker i Indien og Pakistan og den asiatiske udvikling. Men Kina vil selvfølgelig i øjeblikket bruge raketskjoldet og Taiwan som sin undskyldning.

Vi kan derfor ikke i dag afvise, at man skal gå videre og kan gå videre med planerne, men vi

kan heller ikke afvise, at planerne *kan* gøre verden mindre sikker.

Hvis USA ensidigt går fra ABM-traktaten, kan Rusland gå fra andre traktater – som vi vil være meget kedede af at de går fra – og dermed forringe sikkerheden i Europa, ligesom Kina *kan* vise sig at blive endnu mere ivrig efter at levere vennerne raketter. Jo flere af disse, som fyres af fra forskellige verdenshjørner i en eventuel ny krig, jo flere vil jo nå igennem.

Mindre sikkert bliver vort hjørne af verden desuden, hvis en europæisk afvisning blot fører til, at USA alligevel går fra traktaten og påbegynder opstillingen af et raketskold. Den amerikanske vælger, som gerne vil have skjoldet, vil i så fald føle, at USA godt må ofre liv og penge på vores sikkerhed, men vi vil ikke give noget for deres sikkerhed, og det kan betyde den opsplitning af NATO, som vi under ingen omstændigheder ønsker.

Derfor består opgaven i officielt at forholde sig i ro, selv om dette normalt ligger langt fra vores nye udenrigsministers natur. En tidlig dansk afvisning udstyrer nemlig Rusland med et reelt veto, og så bliver ABM-traktaten ikke fornyet, men bare slået itu. Omvendt opmuntrer en tidlig dansk tilslutning ikke USA til at gennemføre reelle forhandlinger, og så risikerer vi, at andre traktater opsiges, skønt vi netop ønsker et traktatfæstet verdenssamfund for at forhindre ødelæggende konflikter og krige.

Aftaler er til for at blive overholdt, men de kan godt fornys i lyset af en ny verdenssituation, og verden år 2001 ser altså anderledes ud end verden 1972. Derfor må udgangspunktet være en forhandling om ABM mellem USA og Rusland.

Samtidig skal vi arbejde for, at NATO og EU indtager en fælles holdning, så alliancen ikke flækker, for vi har jo siden 1990 set, hvor virksomhedsfuld og betydningsfuld denne alliance er for at bevare eller genskabe freden.

Vi skal desuden arbejde for, at raketskoldet bliver et bredt virkende skjold og ikke kun et amerikansk skjold. Og vi skal holde tæt kontakt med det grønlandske hjemmestyre, fordi Grønland i sidste instans skal lægge ryg til en del af et sådant raketskold. Grønlænderne skal være trygge ved den danske forhandlingsposition og skal naturligvis inddrages i hele processen. Rigsfællesskabet har det såmænd svært nok i

forvejen, og dette fællesskab ønsker vi ikke at slå skår i.

Men stadig væk vil jeg konkludere, at ingen endnu ved, om raketskoldet kan opbygges, ingen ved, hvad form det i givet fald får, og ingen ved, i hvilken sammenhæng det vil komme til at indgå, hvorfor det stadig gælder, at man ikke skal tage hatten af for manden, før man ser ham.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Per Stig Møller gjorde sig skyldig i en meget, meget væsentlig faktisk misforståelse, som faktisk betyder, at hele grundlaget for hans politik falder fra hinanden, nemlig hans påstand om, at Kina under alle omstændigheder vil indlede en atomoprustning på langtrækkende missiler.

Det er faktisk det modsatte, der er tilfældet. Kina har 18 langtrækkende missiler, som er i dårlig stand, og man er i tvivl om, hvor mange af dem der overhovedet kan bruges. Det er en raket, der hedder DF-41, hvis hr. Per Stig Møller vil ned i det konkrete. Man har ikke planer liggende om at udvikle og opstille flere af disse missiler. Men det kan naturligvis blive konsekvensen, hvis missilskjoldet opstilles – men kun i dette tilfælde, vil jeg gerne sige til hr. Per Stig Møller.

Så jeg vil anbefale hr. Per Stig Møller at sætte sig meget grundigt ind i, hvad det er, der er kinesisk politik, og hvad der er de faktuelle kendsgerninger omkring Kinas atomvåben, for i virkeligheden er det helt fundamentalt afgørende spørgsmål i denne her sag forholdet mellem Kina og USA.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg synes, hr. Per Stig Møller holdt en interessant, analytisk tale. Jeg hæftede mig ved, at hr. Per Stig Møller sagde – og jeg citerer efter hukkommelsen: Vi kan ikke afvise, at missilskjoldet gør verden mindre sikker, men kan heller ikke afvise det modsatte; det afhænger af omstændighederne. Det tror jeg er en fair gengivelse af synspunktet.

Jeg vil så spørge hr. Per Stig Møller, hvad det synspunkt betyder. Kan hr. Per Stig Møller forestille sig en situation, hvor Danmark siger nej til et amerikansk ønske om at måtte anvende Thule og siger til USA: Lad være med at opbygge missilskjold?

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Først til hr. Albrechtsen: Jeg mener nu ikke, at der er tale om nogen faktisk misforståelse, som ændrer hele grundlaget for min tale, for Kina er altså rent faktisk ikke motivet for skjoldet; Kina er ikke på noget tidspunkt i den amerikanske argumentation blevet anført som motiv for skjoldet. Det er derimod de vildfarne terrorraketter, slyngelstaternes, men altså også muligheden for, at der i 2010, 2012 uden for statsammenhæng – en bin-Laden f.eks. – kan affyres raketter. Og det er dem, der kan gøre verden og USA langt mere usikker.

Er det ikke en sikkerhed, at den slags vilde raketter kan blive opfanget? Jo, hvis systemet kan opbygges sådan, at en enkelt vanvittig raket bliver fanget, så skaber den ikke øgede katastrofer. Det er ikke Kinas og Ruslands arsenaler, det drejer sig om.

Jeg er godt klart over, at Kina ikke har noget stort arsenal i dag, men min vurdering er altså, at Kina inden for de kommende 10-15 år på grund af den asiatiske udvikling vil få en anden atompolitik, end Kina har i dag. Men det ændrer ikke ved selve grundmotivationen for skjoldet.

Til hr. Søvndal: Jamen det er klart – og det er derfor, der står dialog i forslaget til vedtagelse – at det her er noget, der skal tænkes meget over, og alle elementer skal indtænkes, også det, jeg nævnte til hr. Albrechtsen, at verden jo bliver mere sikker, hvis ikke enkelte vildbasser kan komme til at skabe katastrofer i verden.

Selvfølgelig kan det da ende med, at Danmark og Grønland siger nej. Jeg advarer bare imod, at man kommer i den situation, at vi derefter får splittet NATO op, fordi amerikanerne ingen interesse ser i at beskytte Europa, når vi ikke har nogen forståelse for deres sikkerhedshensyn mod de vilde raketter.

Så jo, selvfølgelig kan Danmark sige nej. Det, der skal ske for øjeblikket, er, at vi undersøger motiverne bag de forskellige forhandlingspositioner og mulighederne.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må sige, at jeg sådan set ikke havde forventet en så dybtgående navitet fra en så belæst mand som hr. Per Stig Møller.

Nu tror han ikke, at det her er rettet mod Kina. Jamen herregud – hvis man i øvrigt må sige det?

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Det må man ikke.

Keld Albrechtsen (EL):

Det må man ikke.

Jeg vil gerne sige til hr. Per Stig Møller: Alle ved jo, at det her handler om forholdet mellem Kina og USA i de næste 20, 30, 40 år. Udenrigsministeren var så helt præcis inde på, at om 20 år kan det forventes, at Kina også vil opnå rang af supermagt, og så er der to supermagter i verden. Derfor handler den her sag grundlæggende om forholdet mellem USA og Kina.

Jeg vil godt spørge hr. Per Stig Møller, om han er enig i ministerens bedømmelse.

Så må jeg altså sige, at jeg synes, at der venter hr. Per Stig Møller et meget interessant studium i kinesisk atompolitik, for der trænger der altså til at blive summeret lidt op på kendskabet, er jeg nødt til at sige.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Nu anbefaler jeg altid folk at lade være med at tale om Kinas fremtid for at undgå at sige dumheder, og derfor vil jeg også anbefale hr. Albrechtsen at lade være med at være alt for sikker på, hvad der kommer til at ske i Asien de næste 20 år.

Men skulle det her ende med at betyde, at Danmark er trygt og i sikkerhed for kinesiske atomraketter, altså at vi om 20 år har sikkerhed for, at vi ikke får kinesiske atomraketter i hovedet, så er jeg ganske godt tilfreds.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Og så er det hr. Villy Søvndal som ordfører.

Villy Søvndal (SF):

Diskussionen om de amerikanske planer om et missilforsvarssystem er uden undtagelse den vigtigste sikkerhedspolitiske debat i mange, mange år. En amerikansk beslutning om et missilforsvarssystem vil have vidtgående konsekvenser for den globale strategiske sikkerhed.

Det lykkedes som bekendt selv under den kolde krig at etablere et aftalt sikkerhedssystem i stedet for en ukontrollabel kaprustning med indgåelse af en række centrale sikkerhedsaftaler, bl.a. ABM-traktaten, men også en række andre.

Den aktuelle diskussion drejer sig i virkeligheden om, om verden efter den kolde krigs afslutning vil bevare eller opgive et kollektivt aftalesystem.

Jeg synes, at hovedspørgsmålet om et missilforsvar blev formuleret af professor John D. Steinbruner på høringen her i sidste uge med følgende spørgsmål: »Kan USA deployere et NMD-system, der vil gøre mere gavn end skade både for USA og for resten af verden i almindelighed?« Hans svar var et klart nej.

Lige så klar var udtalelsen på høringen fra englænderen professor sir Timothy Garden, som konkluderede: »There are only worse scenarios, no good«. Altså der er kun værre scenarier ved at deployere NMD, ingen gode.

Deres påpegninger var i øvrigt kendt i den danske debat: at projektet vil medføre en situation med øget spænding, sandsynlighed for en voldsom kaprustning og et ufatteligt spild af penge og ressourcer, ikke kun i USA, men også i en række af de lande, der også har været nævnt i den danske debat, samt en række indenrigspolitiske konsekvenser i nogle af de her lande.

Hvorfor skal vi her i tiåret efter afslutningen af den kolde krig bevæge os ud i et nyt ukontrollabelt våbenkapløb, denne gang i rummet, efter amerikansk opfattelse på grund af slyngelstaterne eller de uberegnelige stater?

Som der også blev gjort opmærksom på på høringen, er det ikke, fordi truslerne er vokset, tværtimod. Ikke engang rapporten fra det amerikanske udenrigsministerium formår at få truslen til at være stigende, selv om man medregner angreb på en colombiansk olierørledning, som amerikanerne har en del af aktierne i. Man kan ikke tegne et fuldstændig forvrænget billede, der viser, at truslen reelt er voldsom eller stigende.

Men, som der også blev gjort opmærksom på på høringen, er det ikke truslen, men det amerikanske efterretningsvæsens *opfattelse* af truslen, der er stigende. Man kan også sige det lidt modsat: Det er imaginære fjender, vi i høj grad slås om i denne debat.

Jeg deler helt den opfattelse, som der også har været givet udtryk for i dag, at det vil være fuldstændig uforståeligt, at nogen stat skulle affyre masseødelæggelsesvåben imod verdens stærkeste militærmagt med sikkerhed for, at inden solen går ned, vil det land være komplet ødelagt.

Hvis vandringer ind i en ny farlig epoke skal undgås – var meldingen fra mange af høringens deltagere – skal Europa meget snart melde ud. Europa er ved at forpasse sin mulighed for at påvirke, fordi den nuværende tavshed opfattes som accept af den amerikanske administration.

Jeg var lidt forundret over dele af hr. Per Stig Møllers oplæg, som gik på, at verden skulle have udviklet sig i gunstig retning på grund af dialogen det sidste års tid. Det har jeg svært ved at se.

Hvis man kigger på de sikkerhedspolitiske ting, der sker i verden, altså forholdet mellem USA og Kina, forholdet mellem USA og Rusland, forholdet mellem USA og Nordkorea, synes jeg på alle punkter, at situationen er forværret, og jeg mener, at tankerne om missilskjoldet spiller en afgørende rolle for den forværrede situation. For vi diskuterer jo psykologi. Vi diskuterer, at det opfattes i Kina, det opfattes i Rusland, det opfattes i en række europæiske lande, som om USA er på vej til at opsigte det kollektive aftalesystem på sikkerhedsområdet til fordel for at gå selv. Det er så den situation, man forbereder sig på, og det er jo en af grundene til, at skaderne sker, allerede inden beslutningen er taget.

Det er i øvrigt også en af grundene til, at vi ikke forstår, at den danske regering har valgt en holdning, den danske regering ikke behøvede at indtage.

Det er interessant, at den svenske udenrigsminister – og Sverige er oven i købet i øjeblikket formandskabsland for EU og dermed vel i en særlig situation – i går var i stand til at udtrykke sig så klart, som tilfældet var, mens den danske regering ikke er i stand til at mene noget som helst.

Vi vil fra SF's side meget advare imod, at det kollektive sikkerhedssystem sættes ud af kraft af et vanvittigt projekt. Vi synes, det er vigtigt at sige fra over for et projekt, hvor fremtiden kun tegner værre scenarier.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Peter Sterup – Skaarup, undskyld.

Jeg ved ikke, om der var nogen, der blev krænket, men så vil jeg sige meget undskyld.

Peter Skaarup (DF):

Nej, det går nok.

I Dansk Folkeparti synes vi, det er fornuftigt, at den debat, vi er i gang med i dag, er blevet rejst. Vi synes, det har været godt, at Folketinget har taget stilling til, at der skulle laves en høring, som vi nu har afviklet i sidste uge, og som var meget spændende for alle deltagere. Det tror jeg, alle er enige om.

Vi er også tilfredse med, at vi her i Folketinget får en mulighed for at debattere, hvor vi egentlig står med hensyn til det missilskjold, som er me-

get debatteret i denne her tid, ikke bare i Danmark, men også ude omkring i verden.

Efter vores opfattelse i Dansk Folkeparti er det med den kolde krig efterhånden heldigvis passé. Den kolde krig eksisterer ikke længere, men der er i dag mange andre trusler, der præger verden: fanatiske og fundamentalistiske regeringer, der er skruppelløse og derfor uforudsigelige både for Danmark, for NATO og også for USA, og de kan være farlige i deres handlingsmønstre.

Det er bydende nødvendigt, mener vi, at USA og andre vestlige nationer, der har muligheden, interesserer sig for de militære risici og drager de nødvendige konsekvenser af de nye trusselsbilleder, vi ser rundt omkring i verden.

Det er også noget, der er blevet bekræftet i Forsvarskommissionens arbejde her i landet, at det var en række nye trusselsbilleder, man så, og derfor er det også nødvendigt, at man forholder sig til de trusselsbilleder fra den vestlige verdens side.

Det missilskjold, som er foreslået af præsident Bush, er måske en af de mest realistiske overvejelser, der foregår i de her år. Det er i al fald værd at bakke op bag USA på den måde, at undersøgelserne bør finde sted, og i videst muligt omfang bør NATO og andre berørte områder af verden også inddrages i de overvejelser, der finder sted.

Hensynet til stabiliteten i Europa gør det imidlertid meget klart, at det også er nødvendigt, at der er en bred tilslutning til de planer, som præsident Bush er fremkommet med.

Meget taler for, at Rusland og det øvrige Øst-Europa også har behov for at sikre deres interesse i forhold til de såkaldte slyngelstater. Og dialogen må selvfølgelig også omfatte de lande, når vi diskuterer missilforsvar i Vesten.

Men truslerne fra slyngelstaterne er jo ikke kun af militær art. Hvis flygtninge- og indvandrerstrømme i de kommende år kommer ud af kontrol, kan dette i sig selv komme til at udgøre en hidtil uset trussel med ikke-stabilitet og usikkerhed til følge i de vestlige demokratier. Det er en anden side af problemet, som efter vores opfattelse også må indgå i overvejelserne og beslutningerne.

Det er derfor meget nødvendigt, at de vestlige demokratier og vi her i Danmark taler meget åbent om truslerne og tør diskutere de løsningsmuligheder, som også lægges frem bl.a. af præsident Bush. Vi må derfor træffe beslutninger,

der kan dæmme op for alle sider af problemerne omkring de såkaldte slyngelstater.

Dansk Folkeparti er parat til at deltage i drøftelserne omkring raketskjoldet. Vi må undersøge, om betingelserne, der er nødvendige, kan opfyldes: sikkerhed for befolkningerne, bred enighed i NATO både i Vest- og Østeuropa, men også i de berørte områder i England, i Grønland og andre steder, hvor det måtte være vigtigt.

Der kan være mange betæneligheder, som skal tages i betragtning, og det er langtfra alle de detaljer, som skal være på plads, der er på plads på nuværende tidspunkt. Derfor kan man ikke i dag her i debatten give et betingelsesløst ja og amen til alt, men derimod et tilsagn om, at vi vil gå positivt ind i de overvejelser, der er fra amerikansk side. Det kan være et vigtigt led i de bestræbelser, der hele tiden er på at dæmme op for banditstater, slyngelstater, som er usikre, som er ustabile.

Så i det hele taget hilser vi debatten velkommen, og vi vil støtte det forslag til vedtagelse, som er fremsat af regeringspartierne, Venstre, De Konservative og CD her i dag.

Derimod kan vi ikke støtte det forslag til vedtagelse, der er fremsat af SF og Enhedslisten. Vi mener, det er fuldstændig skævt, og det tjener kun til at gavne den ene side i den her konflikt, altså dem, der er modstandere af mere sikkerhed og tryghed for befolkningerne.

Så vores støtte er altså til en fortsat konstruktiv debat om det her, og vi håber, at den vil fortsætte, uden at vi graver os ned i skyttegrave.

Arne Melchior (CD):

Som ordfører for CD vil jeg indledningsvis opholde mig et øjeblik ved præsident Bush og al den omtale, han har fået her i salen i dag.

Jeg kan jo nok tillade mig at sige i mere end én forstand, at præsident Bush ikke er min præsident. Alligevel synes jeg, at man er lovlig hård ved ham.

Jeg synes, at jeg skal minde om, at den tidligere præsident og vicepræsident, altså de herrer Clinton og Gore, også var inde på det samme program. De foretog aktive handlinger og lod foretage forskning og prøveaffyringer inden for det samme projekts overskrift. Det er det ene, jeg gerne vil minde om. Det andet er – og her citerer jeg fra Ritzau i går fra den tale, George W. Bush holdt i forgårs – at han sagde, at USA vil nedskære sin beholdning fra over 7.000 atomsprænghoveder til en mængde, som afspejler virkeligheden, nu da den kolde krig er forbi.

Det er altså et klart signal fra USA's nuværende præsident, som har fået så mange på hatten af forespørgselspartierne i dag, hvor han altså viser, at han går ind for nedrustning og ikke det modsatte.

Det, som forespørgselspartierne og Greenpeace, som vi har fået en henvendelse fra, og lignende kræfter er ude på, er, at Danmark skal sige ikke bare til nu, men sige fra på nuværende tidspunkt. Vi skal give et signal om, at vi ikke ønsker, at man skal fortsætte med at forske i denne idé om dette antimissilvåben.

Det kan jeg ikke forstå, for som så mange har været inde på, ved vi jo ikke meget om det endnu, men én ting er da sikker, nemlig at der jo er tale om et forsvarsvåben. Der er jo ikke tale om et angrebsvåben. Skulle man virkelig lade være at undersøge, at forske, at fordybe sig i og søge at fremskaffe så mange forsvarsvåben som muligt – hvad er det for noget?

NATO er jo en forsvarsalliance og har aldrig fungeret som andet, og vil jo aldrig med vores gode vilje komme til at fungere som andet, og der er heller ikke nogen af de andre allierede, der ønsker det. Men det ville da være kritisabelt, hvis en nation, der har kapacitet til det både økonomisk og videnskabeligt osv., undlod at undersøge: Er det muligt at frembringe nye forsvarsvåben, der er med til at sikre freden og stabiliteten i verden?

Hvordan kan man tage stilling til noget, man ikke aner, hvad bliver til. Vi hørte jo i går en amerikansk ekspert sige – og der er en anden af ordførerne, der har været inde på det – at der er en 10-års-horisont på at se, hvad det hele udvikler sig til. Vi aner altså slet ikke, om det kommer til at involvere Grønland. Nogle siger sådan, andre siger noget andet. Det hørte vi også ved høringsen. Men vi kan da ikke tage stilling til sådan noget.

Jeg mener, det er forkert at sige, at det her giver anledning til våbenkapløb. Det burde det i hvert fald ikke gøre, for det er et forsvarsvåben, det drejer sig om.

Det burde heller ikke være nogen provokation, for det er et forsvarsvåben, det drejer sig om. Men jeg erkender da blankt, at mange opfatter det sådan. Rusland og Kina tillader sig at sige, at vores tavshed opfattes som støtte, og de tillader sig at sige, at USA's undersøgelse af frembringelse af nogle gode forsvarsvåben er en provokation og starten til et våbenkapløb. Og da det altså er sådan, at de opfatter det sådan, eller i hvert fald påstår, at de opfatter det sådan – det

behøver jo ikke være den skinbarlige sandhed – så er det selvfølgelig en realitet i debatten, og den må vi forholde os til. Derfor siger vi: Jamen lad os gå i dialog med dem.

USA har jo accepteret at gå i dialog med dem, med Kina og med Rusland og med hvem der ellers vil blande sig, og det er helt oplagt for CD, at sagen allerførst, når den er moden nok dertil, skal drøftes i NATO i den alliance, som vi sammen med USA og så mange andre er medlem af.

Det er klart, at så vil også Grønlands interesser, som det er Danmarks, den danske regerings og Folketings opgave at varetage, komme allerforrest ind i billedet, og derfor har en dansk debat da en ganske særlig interesse. Men jeg vil bare advare imod den helt skrupforkerte timing, som venstrefløjen i dette hus har ved gang på gang at rejse den debat, som slet ikke er moden til at blive rejst på nuværende tidspunkt.

For det er en debat, der som overskrift skulle have: Hvis, såfremt, ifald. Fra CD's side er overskriften en anden. Den hedder: NATO.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Melchior henviste jo til, at præsident Clinton i sin tid fremlagde et ganske vist mindre projekt om missilforsvar, og så mente hr. Melchior, at så havde vi behandlet præsident Bush for hårdt.

Men jeg skal bare gøre hr. Melchior opmærksom på, at det altså har haglet ned med kritik i USA fra demokratiske senatorer på grund af hans tale om et nationalt missilforsvar. Det har haglet ned med kritik.

Så det er altså noget, som demokratiske senatorer siger på samme vis, som vi andre gør her i Folketinget. Hr. Melchior kan læse i New York Times, at de demokratisk valgte senatorer nu ikke længere føler sig forpligtet af det forslag, som Clinton fremlagde, for de mener, at Bush har kørt sagen af sporet.

I USA er der altså en debat, fordi man udmærket godt er klar over, at en meget stor del af vælgerne i USA slet ikke støtter det galimatias, som præsident Bush har kastet sig ud i.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg er da udmærket klar over, at der er en del demokrater, der har det anderledes, og som ser sådan på det, som hr. Albrechtsen refererede.

Nu er et amerikansk parti jo ikke sammenligneligt med et dansk parti. USA med 300 millioner mennesker har kun to partier, men disse be-

står jo af en serie fraktioner, som svarer til vores partier.

Men det er da helt korrekt, at der er en del demokrater, der har givet udtryk for det, som hr. Albrechtsen her refererer. Men hvad så?

Den danske regerings udspil skal vel heller ikke i udlandet drøftes ud fra, hvad visse, der er i opposition til den danske regering, mener om regeringens udtalelser og forslag?

Men hr. Albrechtsen sagde ikke noget nyt, og ikke noget, der dementerede det, jeg bare ville minde om, nemlig at man var ensidig streng ved Bush.

Når Clinton havde et noget mindre projekt, så var det jo, fordi det to af tre gange mislykkedes, og så var han ikke så sikker. Det er hr. Bush nok heller ikke, når det kommer til stykket, og derfor kan vi slet ikke være det.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Melchior har jo ret i, at det sædvanligt er sådan i USA, at der kan være mange holdninger på kryds og tværs i Kongressen.

Men nu er situationen jo den, at det for præsident Bush i løbet af 100 dage er lykkedes at skabe en situation, hvor Kongressen er på vej til at blive delt i to totalt modstridende blokke på grund af en endeløs række af tåbeligheder, som den præsident har præsteret.

Han vil have arsenik i drikkevand og nye atomkraftværker og olieboringer i nationalparker. Listen over tåbeligheder er simpelt hen endeløs. Det her er bare yderligere én, og det er simpelt hen for meget.

Jeg vil godt spørge hr. Arne Melchior: Hvis nu det er sådan, der opstår en 50/50-situation i det amerikanske Senat, ja eller nej, og der er mulighed for at få 51 af senatorerne til at stemme nej, og passivitet fra Danmarks og andre europæiske landes side er med til at tippe sagen den forkerte vej, så ville det da være helt fjollet, vil jeg sige til hr. Arne Melchior.

Det håber jeg da hr. Arne Melchior kan se. Det ville da være helt idiotisk, hvis vi kom til at stå på præsident Bush's og republikanernes side i den diskussion i USA.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg tillod mig allerede før at sige, at hele forespørgslen er en hvis, såfremt, ifald.

Nu stilles der mig et konkret spørgsmål: Hvis der med én stemmes majoritet i den amerikan-

ske kongres stemmes sådan og sådan til et projekt, vi i øvrigt ikke kender, hvordan skal Danmark så stille sig?

Det nægter jeg simpelt hen at svare på. Det giver ikke for 5 cent mening, og det ved hr. Albrechtsen udmærket.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Niels Helveg Petersen som ordfører.

Niels Helveg Petersen (RV):

Da mit partis ordfører, hr. Morten Helveg Petersen, er forhindret i at være til stede, skal jeg i hans sted og på Det Radikale Venstres vegne gøre nogle bemærkninger til forespørgslen.

Lad mig starte med en tak til udenrigsministeren. Jeg synes, det var en god tale, udenrigsministeren holdt. Jeg er i alt væsentligt enig i udenrigsministerens analyse og holdning, og herunder, at det på nuværende tidspunkt ikke ville være rigtigt for Danmark – på nuværende tidspunkt hvor der end ikke foreligger en anmodning – at tage en endelig stilling. Jeg tror, det er den holdning og det standpunkt, der ud fra en samlet vurdering bedst tjener danske interesser.

Jeg må så samtidig føje til, at det er meget vigtigt for mig og mit parti, at der om dette standpunkt, denne holdning, er enighed mellem Danmark og Grønland. Jeg må tillægge det helt afgørende vægt, at danske og grønlandske holdninger i denne sag hele tiden er på det mest nøje afstemte.

Vi ved på nuværende tidspunkt med sikkerhed, at den amerikanske administration, præsidenten, har besluttet sig for at søge at udvikle et missilskjold. Vi ved, at USA har til hensigt at bruge mange ressourcer på udviklingen. Det har i øvrigt været klart lige siden valgkampen, hvor begge præsidentkandidater gik ind for den idé.

Kan USA udvikle et sådant missilskjold? Det kan jeg ikke vide, men med den udvikling, der er i computerteknologien, ville det vel være naivt at udelukke, at det kan ske. Så vi ved noget om amerikanernes holdning, men vi ved ikke, hvilket system de sluttelig kunne tænkes at beslutte sig for. Er det eksempelvis et mobilt eller et stationært eller en kombination? Vi ved ikke, hvornår et sådant system kan opstilles. Sandsynligheden taler for, der går mindst 10-12 år, før det kan være operativt.

Vi ved især ikke, og det er det mest afgørende, under hvilke politiske omstændigheder et missilskjold eventuelt opstilles. Sker det ensidigt?

Det håber jeg ikke. Det vil jeg advare imod, det vil jeg tage afstand fra, men det kan jo også tænkes, at det besluttet som led i en større international aftale omfattende f.eks. store nedskæringer i arsenalet af langtrækkende atommissiler og også eventuelt omfattende en revision af ABM-traktaten. Det er altså især vores uvidenhed på nuværende tidspunkt om de storpolitiske omstændigheder, hvorunder et missilskjold eventuelt opstilles, der gør, at jeg er enig med den danske regering i den holdning, den indtager.

Jeg hilser meget velkommen, hvad præsident Bush sagde om intensive konsultationer med de europæiske allierede, med Rusland og med Kina. Og lad mig gøre nogle bemærkninger om truslerne imod freden i det hele taget. Dem er der jo mange af: fattigdom, uligheder, epidemier, mangelen på demokrati, mangelen på respekt for menneskerettigheder, etniske og religiøse modsætninger, biologiske og kemiske våben, a-våben.

Men spredningen af atomvåben og spredningen af missilteknologi hører også til truslerne, og især hører det til truslerne, at hensynsløse og upålidelige diktatorer får rådighed over masseødelæggelsesmidler. Det er en trussel, man er nødt til også at tage alvorligt ved siden af alle de andre.

Til sidst en bemærkning om forholdet til Kina. Det er rigtigt, at der er svære uoverensstemmelser vedrørende Taiwan. Der var uoverensstemmelser vedrørende overflyvning, spionfly osv. Og om menneskerettigheder. Ja, det er der.

Men forholdet til Kina er ikke sort i sort. Kina har i de senere år i FN's Sikkerhedsråd indtaget en mere konstruktiv holdning og har ikke blokeret eksempelvis for fredsbevarende operationer, som de vel tidligere ville have gjort. Kina udvikler sin økonomi. Kina søger optagelse i WTO, og Kina er på vej til at indtage en mere normal position i verdenssamfundet.

Det hører med til billedet af kineserne, at de også er stærkt afhængige af USA i økonomisk henseende. Kina har et handelsoverskud i forhold til USA på 40 mia. dollar eller noget i den retning, som Kina ikke kan undvære i opbygningen af sin økonomi. Derfor er der også, ved at Kinas forhold til det internationale samfund normaliseres, tale om et mere giv og tag-forhold imellem Kina, USA og os andre.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg bemærkede, at hr. Niels Helveg Petersen sagde, at det her kan have nogle langtrækkende tidsmæssige konsekvenser. Der kan godt gå 10 år, før det her kan være færdigt. Det svarer jo også meget godt til mange vurderinger, som amerikanske eksperter er kommet med.

Så siger hr. Niels Helveg Petersen, at der jo er en trussel fra de der slyngelstater. Jo, men er det så ikke en dårlig idé at satse på et så usikkert projekt, der tager så lang tid at få udviklet og koster så mange penge og vil give så negative konsekvenser, når det alligevel ikke kan fungere før om 10 år?

Eller sagt lidt anderledes: Jeg deler fuldstændig opfattelsen af, at der bør ske noget omkring Kinas forhold til resten af verden. Om der gør det, kan man diskutere. Men det er jo hævet over enhver tvivl, at den amerikanske beslutning vil vanskeliggøre Kinas normalisering i forhold til resten af verden.

De kinesiske reaktioner er jo entydigt negative. De russiske er efter min opfattelse også negative, men de kinesiske er entydigt negative. Det vil sige, at det her først kan virke om 10 år. I den mellemliggende periode har man ingen sikkerhed i forhold til slyngelstater, men risikerer, at den globale situation forværres, og ikke mindst at Kinas relationer til resten af verden forværres.

Er det et særlig perspektivfyldt forslag, vi så snakker om her?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg har et kort, afklarende spørgsmål til hr. Niels Helveg Petersen.

Jeg læste et sted, at hr. Niels Helveg Petersen havde udtalt, at vi havde passeret point of no return i forhold til afgørelsen om det nationale missilforsvar. Derfor er mit afklarende spørgsmål: Hvornår passerede vi dette point of no return, altså det tidspunkt, hvorfra beslutningen om at gå videre med planerne så at sige var uigenkaldelige og umulige at ændre, og hvor beslutningen derfor de facto var truffet om, at amerikanerne under alle omstændigheder ville fortsætte, uanset hvad de europæiske og andre allierede sagde?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Til hr. Holger K. Nielsens første spørgsmål vil jeg sige: Amerikanerne har ingen sikkerhed for,

at de kan have et operativt missilskjold, samtidig med at de første, skal vi sige slyngelstater råder over tilstrækkelig missilteknologi og a-våben. Det har de ingen sikkerhed for. Men de ved, at jo hurtigere de kommer i gang, jo større er deres chance for at nå det, og de ved, at der i de næste 10-15 år vil ske meget store fremskridt både med hensyn til missilteknologi og med hensyn til fremføringsteknikker. Det er det, der gør, at man i den amerikanske tænkning synes, at man har travlt.

Til det andet spørgsmål om Kina kan jeg sige: Jo, jeg kan godt se, at den amerikanske beslutning absolut giver problemer i forholdet mellem USA og Kina. Stadig væk vil jeg fastholde, at den kinesiske placering ikke er så entydig, som den undertiden gøres til.

Hvornår vi nåede dette point of no return, må historikerne afgøre. Jeg tror faktisk, det skete under den amerikanske valgkamp, hvor begge kandidater forpligtede sig til at gå videre med dette. Men her for nylig med Bush's tale fik vi den endelige og helt krystalklare sikkerhed.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Men det er præcis i det her tidsmæssige perspektiv, at vi også skal diskutere tingene, for problemet er jo, at i den mellemliggende periode kan denne her beslutning i sig selv vanskeliggøre, at man går i gang med andre strategier i forhold til de her såkaldte slyngelstater.

Man kan diskutere, om de er en trussel eller ej. Der har været meget kritik af de trusselsbilleder, som de amerikanske efterretningstjenester har anlagt. Men o.k. Det afgørende er bare, som det også har været fremme tidligere, at hvis de slyngelstater vil noget i forhold til USA, så er der da langt mere effektive midler at gøre det med end ved at fremføre missiler. Der er almindelig terrorisme, og der er biologiske våben, som kan indføres på andre måder.

Så siger jeg bare: Er det ikke tåbeligt, at man bruger mellem 100 mia. dollar og 200 mia. dollar på et projekt, der er så ineffektivt i forhold til de her trusler, og hvor man ikke ved, om det overhovedet kommer til at fungere på en ordentlig måde, og som risikerer at modvirke en anden form for international politik, hvor man går i dialog med de pågældende slyngelstater, som det var tilfældet med Nordkorea lige før jul.

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Så er det hr. Søren Søndergaard og derefter hr. Villy Søvnald.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes, det er en meget spændende analyse, som den fungerende radikale ordfører kommer med, nemlig at frem til for ikke ret lang tid siden var det faktisk muligt at stoppe beslutningen om missilforsvaret. Men så på et tidspunkt i valgkampen, senest i hvert fald med Bush's tale, blev det derefter umuligt. For det rejser jo spørgsmålet: Har de kræfter, som ikke syntes, at det var en god idé med det missilforsvar, så gjort nok for at påvirke beslutningen, dengang det stadig var muligt at påvirke den, dengang det stadig var muligt at dreje udviklingen i en anden retning?

I den forbindelse vil jeg da godt bede hr. Niels Helveg Petersen om at redegøre for, hvordan han selv opfatter de debatter, vi har haft tidligere i det her Folketing. Havde vi f.eks. muligheden for ved en anden holdning her og andre steder at påvirke den amerikanske beslutning på et tidspunkt, hvor den endnu ikke lå fast?

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Det var et meget interessant svar, hr. Niels Helveg Petersen kom med, altså at vi forspildte chancen her for nylig under den amerikanske valgkamp og Bush's tale i forgårs.

Jeg husker tydeligt den tale, den daværende udenrigsminister holdt i februar 1999, da vi havde den forrige forespørgsel. Der sagde den daværende udenrigsminister: Vi kan ikke tage stilling til det her på nuværende tidspunkt. Det er alt for ukonkret. Vi vil vente, til vi har en konkret ansøgning.

Det var den tidligere udenrigsministerens tale, og den tidligere udenrigsminister nikker bekræftende.

Er det ikke trist for en, der i en årrække har arbejdet i et antimilitaristisk parti, at konstatere, at man forpassede en chance for overhovedet at påvirke udviklingen? Er det virkelig rigtigt? I så fald synes jeg måske også, at den daværende udenrigsminister holdt Folketinget en smule for nar.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det er helt indiskutabelt – det er et svar til hr.

Holger K. Nielsen – at der jo findes andre meto-

der, som man kan tage i anvendelse: biologiske, kemiske våben, andre former for afpresning. Men den fare, som amerikanerne her garderer sig imod, er såmænd ikke så meget det scenario, hr. Søndergaard stiller op, at man måske bare sender raketten af sted og så ved, at man selv bliver ødelagt, men at man kan bruge sine våben som afpresning. Til det er sådanne missiler mere velegnede end ting, der skal smugles ind, og som måske bliver fanget i tolden, eller hvad ved jeg. Der er en forskel på disse her ting.

Til sidst til hr. Søndergaard og hr. Søvnald: Jeg mener, at den diskussion, som vi havde før det amerikanske præsidentvalg, i allerhøjeste grad påvirkede den amerikanske opinion. Det førte jo til, at præsident Clinton dengang udskød en beslutning til sin efterfølger, blandt andet fordi reaktionerne var, som de var i Europa og andre steder. Så jeg mener, at den debat havde betydning.

Der er da heller ikke nogen, der skal være i tvivl om, at de standpunkter, som amerikanerne godt vidste, der var i Europa, modstanden imod ensidig amerikansk opsigelse af ABM-traktaten, som jo også kom til udtryk herfra, da gjorde indtryk på amerikanerne.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så har hr. Søren Søndergaard og hr. Søvnald bedt om ordet. Først hr. Søren Søndergaard for tredje og sidste gang.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

For det første vil jeg godt sige tak for, at vi får en forstandig og reel analyse af, hvad der er problemet med slyngelstaternes fremføringsmidler, nemlig at de kan bruges som afpresning. Det er en reel analyse i stedet for den permanente propaganda om, at man tror, at en eller anden slyngelstat vil affyre et atomvåben mod USA hen over halvdelen af jorden. Når man snakker med dem i Pentagon, så tror ikke engang amerikanerne selv på det.

Det er selvfølgelig spørgsmålet om den politiske afpresning, der er centralt for USA, og USA har den opfattelse, at USA aldrig nogen sinde vil bringe sig selv i en situation, hvor man ikke kan gribe ind hvor som helst i verden uden at risikere, at det politiske system i USA kan blive afpresset. Det er derfor, at vi skal have det her misilforsvarssystem. Det er jo helt oplagt. Det bekræfter den radikale ordfører også.

Men så til det andet, altså spørgsmålet om, hvornår vi kom til point of no return. Hvis vi havde sendt en kraftigere melding dengang og ikke havde sagt, at lad os vente og se og en anden gang og måske i morgen, men hvis vi havde sagt, at det her synes vi er en meget dårlig idé, så kunne vi måske have påvirket de ganske få tusinde stemmer, der havde gjort, at der havde været en anden præsident i USA.

Derfor var det et meget stort ansvar, vi påtog os ved at udskyde beslutningen. Spørgsmålet er, om vi ikke påtager os et lige så stort ansvar i dag ved ikke at komme med klar tale.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Hr. Niels Helveg Pedersen var inde på, at efter hans vurdering udskød Clinton det under indtryk af både den europæiske debat og den danske debat.

Jeg kan godt forstå det i forhold til den europæiske debat. Hvis vi skruer tiden tilbage til det tidspunkt, var der en meget skarp udtalelse fra det engelske Underhus, som advarede mod konsekvenserne af det her projekt. Det var på det tidspunkt, hvor tyskerne, både Fischer og Schröder, advarede meget imod det, spanierne gjorde det, italienerne gjorde det, franskmændene gjorde det per tradition. Det kan jeg godt forstå.

Men jeg har sværere ved at forstå, hvordan den danske argumentation har gjort indtryk. Det vil jeg godt have uddybet lidt, for argumentationen har jo været, at den danske regering ikke mente noget om det, fordi det var et så ukonkret projekt, at man ikke kunne forholde sig til det. Hvordan kan det have gjort indtryk på amerikanerne, at danskerne ikke havde nogen holdning? Det har jeg svært ved at forstå.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Til både hr. Søndergaard og hr. Søvnald er svaret, at det var advarslerne imod en ensidig amerikansk opsigelse af ABM-traktaten, der jo også kom til udtryk fra dansk side, som gjorde indtryk.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Keld Albrechtsen som ordfører.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil sige, at hvis hr. Niels Helveg Petersen har været ude med nogle advarsler, så er de i hvert fald blevet hvisket i en eller anden krog, hvor

man kunne være rimelig sikker på, at ingen nogen sinde kunne høre dem.

Jeg læste på New York Times' internationale hjemmeside den 29. april en meget interessant artikel med et interview af den kinesiske topembedsmand Sha Zukang, hvis jeg udtaler det rigtigt, hvor han redegjorde for Kinas stilling til det her projekt, og han brugte et meget enkelt billede på, hvordan Kina opfatter det.

Han siger, at i det øjeblik USA selv tror på, at de har et så stærkt spyd og et så stærkt skjold, at de kan gøre ustraffet, hvad de vil, uden at nogen på noget tidspunkt kan gøre noget imod USA, så kan de i fremtiden angribe, hvor som helst de ønsker i verden, og så vil der komme mange flere bombardementer af den type, som vi f.eks. så i Kosovo.

Det var hans vurdering. Det er sandsynligvis udtryk for en gennemtænkt kinesisk analyse af missilskjoldsplanerne, at de handler om at forrykke styrkeforholdet, således at USA ustraffet overalt i verden kan angribe, hvem de vil, uden at risikere nogen modreaktion for det, som de laver.

Der ligger selvfølgelig også det i det, at Kina har en lille missilstyrke, disse 18 missiler, hvoraf nogle ikke virker, og planerne om et raketskjold er jo præcis tilrettelagt til at opfange et angreb med netop et sådant antal missiler, som Kina råder over. Det vil sige, at det er meget vanskeligt at fortænke kineserne i at se hele projektet som rettet mod Kina.

I den forbindelse er det ikke afgørende, om præsident Bush selv tror, at det er rettet mod Kina eller ej. Det afgørende er – det ved han måske næppe i virkeligheden selv, hans indsigt i sådanne materier er jo ikke berømt – men det afgørende er, om kineserne opfatter det således, og det gør de altså.

Og hvad er så Kinas reaktion? Det kan man også læse i artiklen. Ja, de vil helst undgå at skulle til at bruge en masse penge på atommissiler, og det håber jeg så sandelig heller ikke de vil kaste sig ud i. Men han nævner så, at en af de metoder, en af de modreaktioner, som Kina vil tage i anvendelse, ja, det er, at de vil forberede mulighed for at angribe de radarsystemer, som et missilskjold vil blive bygget på.

Kina har én atomubåd, men de kan jo bygge flere. Og det vil sige, at de radarstationer i Grønland og i England, som man fra amerikansk side planlægger at bruge, vil altså blive mulige mål for kinesiske angreb.

Derfor vil jeg også spørge udenrigsministeren, om Danmark vil tilkendegive klart og tydeligt, at der bliver ingen dansk medvirken heller ikke til at betale for et sådant projekt. For hr. Jensby mente jo, at Danmark skulle være med til at betale. Og når der nu skal være den her dialog med amerikanerne, er det jo ærligt talt ret vigtigt, om ministeren siger til amerikanerne, at Danmark vil være med til at betale regningen. Og den bliver meget stor. Både det antimissilforsvar, der skal stilles op ved Thulebasen, og så selve regningen for en eventuel dansk deltagelse i projektet bliver en meget stor regning.

Det er ærligt talt ret væsentligt, om det er det, hr. Jensby siger, som vil blive viderebragt til amerikanerne, eller om det er en anden meddelelse. Jeg vil godt spørge ministeren, hvad man har aftalt.

Og så vil jeg slutte med at sige i det her ordførerindlæg, at det jo desværre nok er sådan, at – ja, det er sådan, at Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre har svigtet i dag, ligesom de har gjort i de foregående år.

Men heldigvis er der så kræfter, andre kræfter, i Tyskland, i Sverige, i den amerikanske kongres, som er vågnet til live i den her sag, og som kan se faren. Og jeg tror på, at når vi får en debat, som også rækker ind i Socialdemokratiets og Det Radikale Venstres bagland, vil de to partier ikke i længden kunne leve i den passivitet, som de forsøger at fastholde i dag.

Jeg tror faktisk, at vi så vil kunne vende tilbage til den dagsorden, som Folketinget vedtog i 1987, hvori der står, at Thulebasen ikke kan anvendes i forbindelse med ABM-systemer. Det har Folketinget faktisk vedtaget; det er en gældende dagsorden.

Derfor tror jeg på, at det vil være sådan, at den her debat er startskuddet til en stor debat, som vi så skal have i befolkningen, og som jeg tror vil føre til – det håber jeg da – at Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre bliver nødt til at gå sammen med venstrefløjen om en klar holdning til det her projekt. Det skal i hvert fald være det, Enhedslisten arbejder for.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Det er hr. Albrechtsens fejlagtige referat af, hvad jeg sagde om finansieringen.

Jeg sagde, at vi aner intet om det her, men en af mulighederne, hvis det bliver aktuelt om mange, mange år, kunne være et princip a la infrastrukturprogrammerne i NATO.

Jeg kan ikke lade være at tænke på – det var længe, før jeg kom i Folketinget, og inden jeg overhovedet havde tænkt, at jeg skulle herind – at den 5. marts 1987 var der en forhandling her i Folketinget, i øvrigt om Thuleanlægget, om ABM-traktaten, hvor hr. Albrechtsen begav sig ud i nogle juridiske fortolkninger af protokol F.

Dengang sagde den daværende udenrigsminister følgende, som jeg synes passer så godt på den måde, hr. Albrechtsen fortolker mine betragtninger om finansiering på, og jeg citerer fra Folketingets forhandlinger 1986-87, 1. samling, sp. 8317:

»Sådan kan det gå, når lægmænd eller det, der i gamle dage med et dengang accepteret udtryk hed fuskere og bønhaser, kastede sig ud i komplicerede juridiske fortolknings spørgsmål.«

Det, vi taler om i dag, er ikke et fortolknings spørgsmål af jura, det er jo rene fakta, men det er lige så galt.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, hr. Jensby må jo undskylde mig, men jeg tolker altså stadig væk hans udtalelser sådan, at det, han siger, er, at hvis der kommer et raket-skjold, så skal Danmark være med, og så skal Danmark også være med til at betale, eventuelt efter den fordeling, som man normalt har i NATO.

Og så kan jeg bekræfte over for hr. Jensby, at daværende udenrigsminister, hr. Uffe Ellemann-Jensen, sagde mange behageligheder under den debat, også om mig. Det husker jeg levende. Og det, vi fik vedtaget dengang, kan jeg så ydermere sige til hr. Jensby, det var jo, at der skal anlægges en streng fortolkning af ABM-traktaten. Det er den gældende danske dagsorden, at der skal anlægges en streng fortolkning.

Og hr. Jensby har fuldstændig ret i, at udenrigsministeren dengang var stærkt irriteret over, at bl.a. undertegnede arbejdede for en sådan streng fortolkning. Det brød hr. Uffe Ellemann-Jensen sig ikke om. Han brød sig i det hele taget ikke om, når Folketinget blandede sig i den udenrigspolitik, som han førte og forsøgte at føre imod Folketingets flertal. Det er da helt korrekt.

Men det er interessant at få disse historiske detaljer frem, fordi vi netop dengang ville vedtage en streng fortolkning. Det kunne den nuværende udenrigsminister med stor fordel repetere, hele dette stof. Jeg har det heroppe, ligesom hr. Jensby har, hvis ministeren...

Anden næstformand (Henning Grove):

Ja, tak. Og så går vi videre i ordførerrækken.

Jann Sjørnsen (KRF):

Ja, så er vi tilbage i 2001.

Kristeligt Folkeparti vil ikke afvise, at der kan opstå en risiko for, at såkaldte slyngelstater vil bruge raketter forsynet med masseødelæggelsesvåben mod USA, dets allierede og »vennerne«.

Det skyldes ikke mindst en stærkt beklagelig spredning af teknologi til fremstilling og fremføring af masseødelæggelsesvåben. Udemokratiske og politisk ustabile lande med en betydelig militær og industriel kapacitet såsom Iran, Irak og Nordkorea må således formodes i dag at have muligheder for at udvikle eller videreudvikle masseødelæggelsesvåben.

Jeg skal ikke her gå nærmere ind på en detaljeret trusselsvurdering af disse tre lande. Men et missilforsvar udgør ikke nødvendigvis det bedste og i hvert fald ikke det eneste middel til at imødegå mulige trusler fra disse lande.

Det må f.eks. undre, at Bushadministrationen efter alt at dømme ikke foreløbig har tænkt sig at udnytte de forhandlingsmuligheder over for Nordkorea, som blev resultatet af Clintonadministrationens og Sydkoreas præsident Kim Dae Jungs målbevidste indsats for at normalisere forholdet mellem Nord- og Sydkorea.

En mere aktiv indsats fra Bushadministrationens side vil efter alt at dømme kunne fremme en sådan normalisering, ja, muligvis fremme en fredsaf tale og en genforening af de to lande. I så fald vil missiltruslen fra Nordkorea være stærkt reduceret og måske endog elimineret.

For Kristeligt Folkeparti er det helt afgørende, at de amerikanske raketforslagsplaner ikke medfører et mere spændt internationalt klima til skade for f.eks. nedrustningsforhandlingerne, og at de ikke medfører splittelse i NATO.

Kristeligt Folkeparti vil derfor klart foretrække en amerikansk sikkerhedspolitisk prioritering, som følger:

For det første en langt mere konsekvent indsats sammen med NATO-parterne, Rusland og Kina i bestræbelserne på at hindre spredning af missilteknologi og kapacitet til udvikling af masseødelæggelsesvåben i overensstemmelse med traktaten om ikkespredning af kernevåben og de generelle nedrustningsforhandlinger i Genève om nedrustning, også vedrørende konventionelle våben.

Som understregning af sin seriøsitet i så henseende bør Bushadministrationen søge at fremskynde Senatets godkendelse af traktaten vedrørende standsning af atomprøvning af kernevåben, arbejde på en opstramning af konventionen vedrørende biologiske våben samt hurtigst muligt indlede forhandlinger med Nordkorea om Nordkoreas missil- og atomvåbenprogram med henblik på standsning og afvikling af dette som led i en normaliseringsaftale med Sydkorea og udviklingsbistand til Nordkorea.

For det andet: En øget indsats i samarbejdet med Rusland for yderligere reduktioner i antallet af offensive kernevåbenbestykkede missilsystemer, det vil sige: en videreførelse af START-processen.

For det tredje: En forstærket indsats i samarbejdet med Rusland for at øge sikkerheden omkring de russiske lagre af atombrændsel og deaktiverede kernevåben samt hurtig demontering og uskadeliggørelse af disse for at hindre uautoriseret brug heraf, herunder illegalt salg til tredjelande og terrorgrupper.

For det fjerde: Prioritering af den type missilforsvarssystemer, som ikke er i strid med ABM-traktaten, og som ikke influerer på balancen mellem USA's og Ruslands strategiske kernevåbensystemer.

Herudover prioriterer vi fra Kristeligt Folkepartis side en stærk dialog med USA og vore øvrige partnere i NATO om trusselsbilledet, især naturligvis med henblik på udviklingen i de tre førnævnte lande, en løbende amerikansk orientering om status i missilforsvarsplanerne, herunder de forskellige teknologiske alternativer, og snarlige forhandlinger mellem USA og Rusland om mulighederne for eventuelt at tilpasse ABM-traktaten, så det oprindelige sigte fastholdes, men således at parterne inden for en revideret ABM-traktat får mulighed for at opstille et begrænset missilforsvar.

Kristeligt Folkeparti vil med andre ord advare USA mod at tage ensidige skridt på det sikkerhedspolitiske område, som vil medføre alvorlig belastning af forholdet til især Rusland og Kina og muligvis vil kunne udløse et nyt våbenkapløb og en generel forværring af det internationale politiske klima, f.eks. hindre yderligere fremskridt på nedrustningsområdet inden for CFE- og START-processerne og belaste samarbejds-mulighederne i FN's Sikkerhedsråd.

Sidst, men ikke mindst, er det vigtigt for os at fremhæve i denne debat, at det grønlandske hjemmestyre skal inddrages fuldt ud i de dan-

ske overvejelser, også politikformuleringer på området.

Som jeg tidligere har tilkendegivet i debatten, er vi fra Kristeligt Folkepartis side skuffede over, at regeringspartierne, Venstre, De Konservative og Centrum-Demokraterne ikke har magtet at formulere et forslag til vedtagelse, der inddrager disse overordnede synspunkter om den globale udvikling i relation til de nye trusselsbilleder, der tegner sig.

Derfor skal jeg blot henvise til det tidligere forslag til vedtagelse, som jeg har fremsat på Kristeligt Folkepartis vegne, og som vi selvfølgelig fortsat støtter, og sige, at vi vil undlade at stemme til det af regeringspartierne med flere fremlagte forslag til vedtagelse, idet vi ikke synes, det er dækkende for den måde, som Folketinget skal møde de udfordringer, der i dag melder sig på baggrund af de amerikanske missilforsvarsplaner.

Hans-Pavia Rosing (S):

Jeg synes jo egentlig, at dagen i dag på mange måder har været et gennembrud for grønlandsk sikkerhedspolitik. Alle partier siger, at Grønland skal være med i beslutningsfasen, og det er jo det, vi har ønsket hele vejen igennem, men nu har vi fået det bekræftet fra et stort flertal i Folketinget, hvis ikke hele Folketinget. Det er jo en god dag, hvad det angår.

National Missile Defense, Global Missile Defence, Ballistic Missile Defence eller bare Missile Defence – kært barn har mange navne, kunne man fristes til at sige.

Et missilskjold mod, hvad amerikanerne kalder »the rogue states«, på dansk slyngelstater: Iran, Irak, Libyen, Nordkorea osv.

Rusland er imod dette projekt; det hørte vi under sidste uges høring i Landstingssalen her på Christiansborg. Rusland henholder sig naturligt nok til ABM-traktaten af 1972. Efter min og efter min fornemmelse også efter Grønlands mening er en traktat en underskrevet aftale mellem to, i dette tilfælde to lande, USA og det daværende Sovjetunionen, i dag Rusland.

Ingen af parterne kan afsige en sådan traktat ensidigt. Det må vi sige højt og tydeligt til vores amerikanske venner.

Den danske regering har sammen med det grønlandske landsstyre valgt at forholde sig afventende, indtil der foreligger en henvendelse fra USA. Det synes jeg i grunden er fornuftigt nok trods det faktum, at jeg personlig i bund og

grund er totalt imod projektet og hele tankegangen bag projektet.

Hvad er det så, USA gennem den nye præsident George W. Bush pønser på? Skal vi nu opbygge osteklokker omkring det amerikanske kontinent, omkring NATO-landene i Europa og andre USA-allierede i Mellem- og Fjernøsten og andre steder?

Jeg kan huske, at jeg fældede en lille tåre af glæde, da Muren faldt, da den kolde krig ophørte. Jeg var overbevist om, at vi nu endelig havde taget hul på vejen mod en bedre verden. Men hvad er det, USA starter det nye årtusinde med? Et afsæt til en fornyet oprustning, en spiral, som ikke har nogen ende, og hvis den har en ende, er det i hvert fald en ende, som nok bedst kan beskrives som verdens ende.

»Tulukkat qarlorulukkaangamik tikiuttussanik siulittortarput«, et grønlandsk ordsprog, som på dansk hedder: »Når ravne skriger ophidset, varsler de udenbys gæster.« Hjemme i Nuuk hører jeg ofte ravne skrige ophidset, og jeg har da også en begrundet idé om, hvem de udenbys gæster er. Og her må der gættes tre gange.

For ca. 3 uger siden hørte jeg et morgenprogram i KNR, Grønlands Radio, noget i retning af »Tanker til eftertanke«. To unge mennesker, elever i 3. g. på GU i Nuuk, altså gymnasiet i Nuuk, havde lavet 5 minutter om missilskjoldet.

De sagde bl.a.: »USA er åbenbart svag og sårbar – grænsende til en hysterisk reaktion.« De sagde også: »USA er ude med et projekt, hvor man skal ramme én kugle med én kugle.« »Grønland er havnet i en militærpolitisk boksering, hvor en knockout er snublende nær.«

De sagde også: »Jamen skal vi ikke bare holde mund. Vi er jo kun 56.000 mennesker, eller skal vi overveje en rejeblokade mod USA, eller til gengæld for endnu en gang at stille Thule til rådighed kræve, at USA ophæver the »Marine Mammals Protection Act?« Det er en amerikansk lovgivning, der forbyder os at eksportere sælskind og andre produkter fra vore havpattedyr.

De sagde endvidere: »De ældre grønlændere, der levede under 2. Verdenskrig, har en anden holdning. En holdning, der afspejler en taknemlighed over for amerikanernes hjælp under krigen, noget i retning af: De hjalp os dengang, lad os hjælpe dem i dag.«

Hvem hører den folkelige opinion i denne sag? Hvad siger den amerikanske opinion? Hvad siger den danske og europæiske opinion?

Hvad siger i det hele taget opinionen i de lande, det her drejer sig om? Det er jo stort set hele verden, det drejer sig om. Er det ikke lidt vigtigt at forholde sig til, hvad vælgerne derude mener?

Den israelske general og politiker Moshe Dayan sagde engang, at ønsker man at opnå fred, taler man ikke med sine venner; man taler med sine fjender. Det var måske noget, som USA burde skrive sig bag øret.

Lad mig slutte med et andet grønlandsk ord-sprog: »Aliortukkat Oqaatiginngisat alliartuin-nartarput«. Det var der ikke nogen, der forstod. På dansk: »Fortier man et spørgsmål, vokser det sig stadig større.«

Ellen Kristensen (V):

Først vil jeg gerne takke for, at denne forespørgsel er blevet stillet her i Folketinget.

Det betyder meget i Grønland, at der er denne store enighed her i Folketinget. Det er utrolig vigtigt for Grønland, at vi kan få lov til at deltage i debatten omkring missilskjoldet.

Men i Grønland er der ikke blot et ønske om at deltage aktivt i debatten, men for den sags skyld, hvis der skulle komme en konkret henvendelse til Danmark, at deltage i eventuelle for-handlinger.

Jeg var i Grønland i februar, hvor jeg tog en tur op til Qaanaaq og holdt et møde med borgerne dér. Vi fik en snak om arbejdet som folketingspolitiker fra Grønland, men hurtigt blev debatten, snakken drejet hen på NMD.

NMD, det, amerikanerne i dag kalder for MD, Missile Defence, har skabt en masse bekymringer blandt den grønlandske befolkning, specielt blandt borgerne i Qaanaaq. Jeg må sige, at jeg på visse punkter kan gå ind for missilforsvaret – selvfølgelig må ABM-trakaten respekteres – men da der ikke er en ensidig holdning til, om den skal opsiges, er det utrolig vigtigt, at jeg som grønlandsk folketingspolitiker også kan tale på bekymrede borgeres vegne ved siden af mine egne politiske holdninger.

Det er vigtigt, at borgerne bliver hørt, specielt dem, der bor tæt på, og der har været stor bekymring hos borgerne i Qaanaaq for, at de ikke bliver hørt, at det kun bliver politikerne, der kommer og informerer dem og taler for eller imod. De vil gerne høre nogle neutrale holdninger.

Men hvad er neutrale holdninger? Jeg tror, det er svært i debatten om MD at tage stilling, at indtage et standpunkt. Det kan ændre sig hen ad vejen, og jeg må da også ærligt indrømme, at jeg

til tider har haft min skepsis, men jeg mener også, at det er farligt at stå udenfor. Jeg mener, det er utrolig vigtigt, i og med at Grønland er en del af Danmark, det danske rigsfællesskab og derudover også er medlem af NATO, at vi også sikrer et forsvar for Grønland, for det danske rige og for den sags skyld for vore allierede inden for NATO.

Derfor mener jeg, at det endnu en gang er vigtigt, at borgerne i Grønland holdes informeret, og derfor er jeg utrolig glad for, at der er så stor enighed her i Folketinget om, at grønlænderne på lige fod bliver informeret om holdningerne og ikke mindst om de eventuelle tiltag, der måtte komme, når der først er kommet en konkret henvendelse.

Der er en bekymring, og bekymringen har bl.a. bundet i: Jamen vi bliver jo et mål, vi er jo naboer til Thule Airbase, siger Qaanaaq-borgerne. Hvad hvis de skyder en atombombe ned lige i nærheden? Og det er der ikke noget at sige til. Når der er en stilhed, når der ikke bliver taget nogle standpunkter enten fra regeringens side eller for den sags skyld fra de grønlandske politikeres side, så er det svært at være naboer og ikke at skulle bekymre sig om, hvilken fremtid der ligger forude.

Borgerne i Qaanaaq er som sagt bekymrede, det er også resten af den grønlandske befolkning, men der er også stor velvilje til at høre argumenterne for og imod, hvad det end angår. Derfor vil jeg blot udtrykke min glæde over, at der er så stor enighed her i Folketinget om at holde Grønland informeret om debatten omkring missilforsvar.

Udenrigsministeren (Mogens Lykketoft):

Jeg vil godt sige tak for en debat, som jeg synes har været god og opklarende på mange af de synspunkter, udfordringer, dilemmaer, som vi præsenteres for med det her projekt.

Jeg sagde i min supplerende indledende bemærkning, at dybest set er det jo nok udtryk for en selvovervurdering, hvis vi i Danmark tror, at vi, hvis amerikanerne er meget beslutsomme på dette felt, kan forhindre dem i at udvikle et missilforsvar.

Det tror jeg ikke vi kan. Og jeg tror også, der er så mange variationer over det tema, at selv om Thule ikke var til rådighed for det, så kunne det nok udvikles, hvis der var den politiske vilje til det i De Forenede Stater.

Men jeg forstår udmærket, og det gav jeg også udtryk for i mine første betragtninger, alle de

forskellige typer af betæneligheder, der har været fremført i debatten og også nødvendigheden af, at vi vedstår os internationale traktater og ikke ensidigt ophæver dem.

Det, der har været vejledende eller afgørende for regeringens måde at håndtere dette tema på, debatten, som den har formet sig op til i dag, og vores synspunkter i debatten i dag, er jo helt enkelt, at hvis vi skal have en mulighed, en chance for at influere på det her, så skal vi optræde i en koncert med vores andre allierede i NATO, især de europæiske allierede. Det er dér, vi har muligheden for at komme i nærkontakt med amerikanerne og viderebringe de bekymringer, der er i forhold til de mulige udviklinger af dette raketforsvarssystem.

Så vil jeg også godt sige, foranlediget af adskillige spørgsmål – især fra hr. Keld Albrechtsen – om, hvordan man skal fortolke vedtagelsesforslaget fra flertallet her, derunder hvilke dybsindige forhandlinger der har været ført op til udarbejdelsen af teksten, at der ikke er nogen dybsindigheder i dette ud over den baggrund, jeg har givet for, hvorfor regeringen ikke mener, at det er det rigtige tidspunkt at tage endelig stilling til et ikkebeskrevet projekt, som vi ikke ved noget om, og i hvilken form, som hr. Per Stig Møller sagde, vi overhovedet kommer til at skulle tage stilling til det.

Jeg kan ikke garantere for, at de partier, der står bag denne vedtagelse om lidt, også vil være enige på alle stadier videre hen. Det tror jeg heller ikke der er nogen af de andre ordførere fra partierne der kan sige. Det har vi ikke forhandlet, det har vi ikke diskuteret, det kan vi ikke vide, for det ligger i hele situationens usikkerhed, at det kan falde forskelligt ud.

Og jeg kan heller ikke vedkende mig en tolkning af denne vedtagelse, når den bliver foretaget, der betyder, at i samme øjeblik, vi bliver præsenteret for et amerikansk udspil, skal vi tage stilling. For mig er det lige så afgørende, at vi har et overblik over den større internationale sikkerhedspolitiske sammenhæng, hvori dette kommer til at blive præsenteret. Så bare disse bemærkninger for at undgå mytedannelser om, hvad man kan indfortolke, og hvad man ikke kan indfortolke i den vedtagelse, der lægges op til.

Jeg er helt sikker på, at vi kommer tilbage til denne diskussion, måske ikke kun én gang, men i adskillige omgange, netop fordi jeg har samme sansning, som flere ordførere har givet udtryk

for: Det her kan blive en meget, meget lang proces, og den kan ende mange forskellige steder.

Jeg skal gerne afslutningsvis bare gentage to betragtninger, fordi jeg mener, de er uhyre centrale. Det må ikke blive sådan, at man på nogen som helst måde – heller ikke fra amerikansk side – forsømmer muligheder for at bortforhandle trusler.

Jeg opfatter også det europæiske initiativ i forhold til Korea som en opfordring til De Forenede Stater om at tage tråden fra efterårets solskinspolitikdialop op, for når Europa er til stede i Pyongyang med den svenske statsminister som formand i disse dage, er det jo ikke udtryk for, at vi i Europa har en overdreven forestilling om, at vi på egen hånd kan løse Koreakonflikten, som altså er forblevet uløst i de sidste 56 år. Men så er det, fordi vi ønsker at sende et signal så stærkt som muligt selvfølgelig både til parterne derovre om, at vi er dybt interesserede i, at de fortsætter deres dialog, og også til De Forenede Stater om ikke at forsømme nogen lejlighed til at fortsætte deres muligheder for at påvirke forløbet i Korea gennem forhandling.

Så den sidste betragtning, som også var en af de første: Det er efter min opfattelse aldeles afgørende, at der kommer til på dette område, som vi har diskuteret i dag, men bredt på den sikkerhedspolitiske problemstilling, at blive en ordentlig dialog mellem USA og Kina.

Den russiske modstand mod det her projekt er én sag. Vi ved ikke, hvor Rusland ender, vi ved ikke, om Rusland er indstillet på at forhandle en ændring af ABM-traktaten, når det kommer til stykket, det er der forskellige vurderinger af. Vi ved, at der ikke i forhold til Ruslands afskrækkelsesmuligheder i de versioner, vi kender af missilskjold, er noget, der vil reducere Ruslands muligheder for at afskrække eller true, eller hvad man kan sige.

Men derimod er det klart, at i forhold til Kina stiller sagen sig anderledes, og i forhold til det langsigtede perspektiv for denne verdens udvikling og forhåbentlige fredeliggørelse er det langt, langt mere vigtigt, at USA og Kina ikke går galt af hinanden. Så det lille lod i vægtskålen til, hvad der er vigtigt i diskussionen, kan faktisk ikke fremføres tit nok.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ministeren svarede på spørgsmålet om, hvad der lå i dialogen, og oplyste, at der var ingen aftaler med hr. Jensby om det videre forløb. Det

synes jeg er en interessant oplysning, for det betyder jo, at der måske – det kan man da håbe, det vil vi i hvert fald arbejde for i Enhedslisten – kan opstå en situation, som vi så vil vende tilbage til, hvor det vil kunne være muligt at få en konkret, positiv dansk beslutning om at mene noget i denne her sag.

Jeg hæftede mig ved, at ministeren oplyser, at man skal deltage i en europæisk koncert åbenbart med det formål, at man vil have indflydelse på tingene. Men på bundlinjen efter den her debat står jo, at regeringen faktisk ikke rigtig ved, hvad det er, den vil opnå ved at deltage i den europæiske koncert.

Jamen det er jo konklusionen, må jeg sige til ministeren, at regeringen stadig væk ikke rigtig har begrebet skabt om, hvorfor den egentlig vil ind og deltage for at få indflydelse. Det må vi jo så fortsætte debatten om, må konklusionen i dag så være. Vi skal i hvert fra forespørgernes side blive ved med at rejse det her spørgsmål....

Anden næstformand (Henning Grove):

Ja tak. Det er 1 minut, og så er det hr. Søren Søndergaard og derefter hr. Arne Melchior som ordfører.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Bare for at få klarhed over regeringens position vil jeg godt spørge udenrigsministeren, om han deler den opfattelse, som den tidligere udenrigsminister har givet udtryk for både i pressen og heroppefra, at vi har nået et point of no return. Det kan diskuteres, om det var i valgkampen, eller det var ved selve præsidentvalget, men vi har nået et tidspunkt, hvor beslutningen om at opbygge et missilforsvar fra amerikansk side ikke kan gøres om.

Deler udenrigsministeren den opfattelse fra den tidligere udenrigsminister, og hvis ikke, hvorfor ikke, og hvis, hvorfor?

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Arne Melchior som ordfører.

Arne Melchior (CD):

Udenrigsministeren sagde, at der ikke kan gives nogen garanti for, at de fem partier, der står bag dagens forslag til vedtagelse, også vil have samme opfattelse hele vejen i det formentlig ret langt – det er min tilføjelse – forløb, som vil komme, og det er da selvfølgelig rigtigt, som udenrigsministeren siger.

Men jeg skal sige på CD's vegne, at det vil vi ellers gerne medvirke til at de skal have, og jeg savner Kristeligt Folkeparti i kredsen af disse forslagsstillere. Jeg kan udmærket forstå motiverne for hr. Sjursen til at ville sige noget mere, og det har der så måske været snakket for lidt om, og om den fejl ligger hos hr. Sjursen eller hos nogle af os andre, det skal jeg lade ligge, men man kan nu ikke altid få lige nøjagtig den tekst, man vil have, og jeg vil gerne sige på CD's vegne, at det er os meget magtpåliggende, at forsvarsforligspartierne skal stå sammen i denne her sag. En garanti kan ikke gives, vi kender ikke fremtiden og slet ikke den lidt fjernere, men jeg mener, vi skal gøre os umage for at opnå en sådan situation. Det vil klæde os, det vil klæde Danmark, det vil gavne vores forsvarspolitiske arbejde herhjemme og internationalt.

Så har jeg et par kommentarer til hr. Albrechtsen, som med hævet stemme stod her og sagde, at Kina og Rusland opfatter nu det, der foregår, på den og den måde, og det lagde hr. Keld Albrechtsen meget vægt på.

Faktisk havde jeg sagt det samme. Det er jo sjældent, vi siger det samme i den slags sammenhæng, men jeg havde udtrykkeligt sagt, at der er ikke nogen grund til forskrækkelse, der er ikke nogen grund til at lade sig provokere, der er ikke nogen grund til at fabrikere flere angrebsvåben, fordi nogle forsker i forsvarsvåben, men når de nu opfatter det sådan, er det selvfølgelig en realitet, vi må tage hensyn til, selv om jeg tillader mig at tvivle på, om de virkelig mener det, de siger, og at det ikke er mere taktisk betonet.

Så sagde hr. Keld Albrechtsen nu i sidste omgang, at Europa, og herunder Danmark, skal mene noget om disse ting: Jeg synes nu nok, at alle ordførerne har givet udtryk for, at vi mener en hel bunke. Vi mener skam meget. Vi nægter bare at tage endelig eller næsten endelig stilling til noget, vi ikke kender. Men kom ikke her og sig, at vi ikke mener noget.

Blandt det, jeg vil understrege, vi mener, er, at USA, altså i modsætning til de andre mere eller mindre super- og stormagter, er vores allierede, vores kære allierede, som Danmark og alle danskere skylder meget, og som ikke har skuffet os hidtil i det samarbejde, i den alliance, vi er fælles i, og det betyder meget, at vi mener dette og lægger det til grund for vores stillingtagen, når den tid er inde.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Jeg synes, det skal siges, at da jeg læste Jyllands-Posten her til morgen, så jeg en udtalelse fra hr. Holger K. Nielsen, som jeg sætter stor pris på, og selv om vi selvfølgelig ikke deler politisk opfattelse, synes jeg alligevel, da jeg læste, »...at USA optræder fuldstændig anarkistisk, at det er uacceptabelt, at vi har en verdensorden, hvor USA gør, hvad der passer dem, at vi andre kan klappe i hænderne efterfølgende, og at det er vigtigt, at Europa får sagt fra«, at det var barsk tale at kalde USA's dispositioner på dette tidlige tidspunkt, hvor de netop har lovet konsultationer og forhandlinger med allierede, anarkistiske.

Må jeg så sige også i relation til udenrigsministerens sidste indlæg om, at vi optræder i alliancen, og at det er vigtigt at gøre vores indflydelse gældende dér: Vi blev i Venstre meget glade for at læse i Politiken den 21. januar i år, at udenrigsministeren sagde:

»En vigtig forudsætning for, at NATO også i de kommende år kan spille en rolle i helingen af Europa, er et fortsat konstruktivt amerikansk engagement, ikke mindst i en videre udvidelse af NATO. Det transatlantiske samarbejde bliver stadig vigtigere, hvis vi skal løse de sikkerheds- og handelsøkonomiske udfordringer.«

Jeg er meget tilfreds med, at udenrigsministeren har den holdning. Det er også den jeg mener kan komme til at spille ind ved vores beslutning i det her spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Det er hr. Arne Melchior's seneste indlæg, der kalder mig på talerstolen.

Jeg mener ikke, at denne her debat har bragt forsvarsforligspartierne hverken nærmere eller fjernere hinanden. Det vil jeg godt understrege.

Vi har haft en lidt forskellig opfattelse af, hvad der skulle være kommet ud af debatten i dag. Vi har fra Kristeligt Folkepartis side ment, at det var vigtigt, at Folketinget i forbindelse med en vedtagelse også tilkendegav nogle af de synspunkter, vi har omkring de internationale aftaler, der er indgået bl.a. på nedrustningsområdet, og at det er også kom til udtryk i forslaget til vedtagelse.

Hvorfor det ikke nåede så vidt i de diskussioner, der har været, skal jeg ikke stå her og give min vurdering af, det synes jeg tilkommer andre fora at gøre, men for mig at se er der ikke gået

noget skår i glæden over at være med i forsvarsforligskredsen, selv om vi ikke i dag står sammen om et forslag til vedtagelse, og jeg hører da fra i hvert fald langt de fleste af forsvarsforligspartierne, hvis ikke dem alle, at der sådan set heller ikke er så stor afstand til det, som vi i dag har lagt frem i forslag til vedtagelse fra Kristeligt Folkepartis side. Så det synes jeg da sådan set hører med til at komplettere det billede, hr. Arne Melchior for lidt siden gav udtryk for.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er glad for, at hr. Melchior ligesom jeg lægger meget vægt på, at det, der er meget vigtigt at gøre sig klart, er, hvordan disse ting opfattes i Kina og Rusland. Hr. Melchior må jo så medgive mig, når vi er enige om, at det altså betyder meget, hvordan de rent faktisk selv opfatter det, at set fra et kinesisk synspunkt, ja, så vil raketskjoldet nøjagtig have den virkning, at USA kan angribe Kina, men Kina står uden mulighed for at svare tilbage.

Det er efter den kinesiske bedømmelse nøjagtig, hvad raketskjoldet handler om, og i hørings sidste uge fik vi jo tegnet det klare billede, at stormagter reagerer ikke på erklærede hensigter. De reagerer på kapaciteten, på den mulige magt-anvendelse og dens konsekvenser, og der må man altså sige, det går jeg ud fra, at hr. Melchior er enig med mig i, at set fra et kinesisk synspunkt handler det her altså om, at USA får mulighed for at angribe, uden at Kina kan svare igen.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg er meget glad for hr. Sjursens bemærkninger og hans understregning af, at vi – altså de fem partier og så Kristeligt Folkeparti – ikke er kommet fjernere hinanden, fordi vi har hver sin tekst. Men det, jeg gerne ville have sagt, var, at det må vi heller ikke komme, og vi skal gå langt for at holde sammen, for det er vigtigt og godt for det danske forsvar.

Man kan nu ikke få sin vilje fuldt ud hver gang, må jeg sige til hr. Sjursen. Hr. Sjursen er jo ligesom jeg i ægteskab. Der kan man heller ikke få sin vilje hver gang. Det kan man heller ikke i kammeratskab eller i nogen form for samarbejde, og derfor skal min konklusion på dette lille intermezzo være det, at jeg vil opfordre hr. Jann Sjursen og hans parti til at stemme for det forslag til vedtagelse, som er fremsat af de fem kol-

legapartier til Kristeligt Folkeparti, for der står jo ikke noget, som hr. Sjursen ikke kan stemme for. Han ved, det bliver vedtaget alligevel, og så synes jeg, det ville være klædeligt, hvis han stemte for.

Så vil jeg gerne sige til hr. Albrechtsen: Ja, det er da rigtigt, at der ligger den forskel. Men som jeg før var inde på, er vi altså allierede med USA, og jeg er glad for, at det er vores allierede USA, som har potentialet til at forske i de ting, virkelig gøre noget ved det, for jeg har altid haft det sådan, at jeg altså er mest bange for de våben, der peger mod mit land og mig og min familie og mindre bange for de våben, der peger en anden vej ...

Anden næstformand (Henning Grove):

Ja, tak.

Arne Melchior (CD):

... og jeg vil hellere være i alliance med et demokrati end et diktatur.

Anden næstformand (Henning Grove):

Ja tak.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg takker selvfølgelig for den venlige rådgivning fra hr. Arne Melchior, men jeg vil godt understrege, at når vi nåede frem til et andet forslag til vedtagelse, end de fem partier gjorde, så er det, fordi vi sådan set mest af alt opfatter det her som et udenrigspolitisk anliggende mere end et forsvarspolitisk anliggende, som vedrører forsvarsforligskredsen alene.

Det, der har været den primære tilgang, jeg har haft til debatten her i dag, var også, at det er nogle helt andre spørgsmål, der gør sig gældende, i forhold til hvordan det danske forsvar lige præcis skal indrettes, selv om det, som andre ordførere har nævnt i debatten, på et givet tidspunkt kan få implikationer for dansk forsvar. Det er så den debat, vi må tage til den tid.

Men for os er det vigtigt at markere, at de amerikanske raketforsvarsplaner først og fremmest vedrører, hvordan vi ansøger den globale fremtid. Hvordan ansøger vi mulighederne for at få elimineret de trusler, der kan være, nok ikke så meget mod Danmark, som jeg ser det lige p.t., men mod andre lande? Der har det været vigtigt for os at få markeret synspunkter vedrørende de internationale aftaler og det, som der i øvrigt er gengivet i vores forslag til vedtagelse.

Anden næstformand (Henning Grove):
Ordføreren for forespørgerne, hr. Holger K. Nielsen.

Holger K. Nielsen (SF):

Hr. Jensby bebrejdede mig, at jeg i dag i Jyllands-Posten havde karakteriseret USA som anarkistisk. Den bebrejdelse kan jeg ikke tage til mig, for det er for mig at se en del af den faktiske virkelighed.

Man ser et USA, der i stadig stigende omfang går sine egne veje, som ikke vil respektere, at vi skal have en verden, hvor der er lov og orden. Vi så det omkring Kyoto-aftalen for nylig. Vi ser i hele tilgangen til det fra den nye amerikanske administration, at USA godt vil være med i internationale aftaler, hvis de er til glæde og gavn for USA. Hvis de ikke er, er man fuldstændig ligeglad. Altså en opfattelse af, at det er USA, det skal være verdens politibetjent, USA, der skal bestemme, hvordan verden skal se ud. Den holdning og den politik er for os at se uacceptabel, og det her er også en del af det.

Ellers vil jeg sige, at en debat jo altid er nyttig, fordi man får synspunkterne frem. Der er dog stadig væk nogle uafklarede ting, som jeg håber vi kan få afklaret på et senere tidspunkt.

Jeg opfatter klart, at der i hvert fald fra regeringens side er en skeptisk holdning til det her, ikke fra hr. Jensbys side, han er klar tilhænger af det her, men fra regeringens side er der en skeptisk holdning til det; men af taktiske grunde ønsker den ikke at udtale sig på nuværende tidspunkt.

Men der var jo på et tidspunkt i dag et interessant intermezzo, hvor hr. Niels Helveg Petersen gik herop og sagde, at løbet i virkeligheden er kørt, og at det skete under det amerikanske præsidentvalg.

Så er det, vi må spørge os selv: Er det så ikke forkert, at vi ikke på et tidligere tidspunkt sagde fra over for det her? Er det virkelig acceptabelt, at vi hele tiden skal sige til hinanden: Ja, vi må vente og se, og vi kan ikke tage stilling, for vi kender ikke noget konkret forslag? Og når det så kommer til stykket, så er løbet i virkeligheden kørt, så siger man: Nu er det for sent, nu kan vi ikke gøre noget.

Det er i virkeligheden en frivillig Catch 22-situation, vi sætter os selv i, hvor vi ikke vil tage stilling, og så bagefter må vi konstatere, at vi ikke har nogen indflydelse på det. Noget af det, som var resultatet af høringen i sidste uge af alle mulige andre eksperter, var, at hvis vi overhove-

det skal påvirke det her, så skal vi sige højt og tydeligt, hvad det er, vi mener. Så er det ikke nok bare at mumle frem, at vi skal have en dialog. Så skal vi også have en holdning til det her, og det er der, jeg synes, det er ufatteligt svagt, hvad det er, der lægges op til i denne her vedtagelse.

Jeg respekterer fuldt ud nogle synspunkter, der er kommet både fra hr. Jeppe Kofod og fra udenrigsministeren, men når vedtagelsen er, som den er, og når vedtagelsen bevidst er forhandlet med de borgerlige partier, der hele tiden har støttet det her forslag, åbenlyst har støttet det forslag, så er jeg udmærket klar over, hvad signalet af det her vil være, og det er ligegyldigt med de udtalelser, som er kommet fra ministeren om, at han jo ikke ved, om den her enhed vil holde fremover.

Signalet efter debatten i dag vil være, og det vil blive sendt hjem fra den amerikanske ambassade til den amerikanske regering, at nu er der i Danmark enighed om reelt at acceptere de her forslag. Det vil være konsekvensen af denne her vedtagelse.

Derfor kan jeg sige, at vi kan ikke stemme for vedtagelsen, vi stemmer imod. Vi mener, at regeringen bliver spundet ind i et net af de borgerlige partier, er hoppet med på den strategi, som de borgerlige partier har kørt hele tiden. Jeg synes, det er ufatteligt, at man i den grad lægger sig ned, ikke vil tale om USA, spiller det spil, som hr. Anders Fogh Rasmussen lancerede for et par måneder siden, helt bevidst har kørt en alliance med de borgerlige partier, som naturligvis vil blive fortolket på den måde, som USA ønsker at fortolke det på, nemlig at Danmark reelt accepterer de amerikanske planer.

Jeg synes, det er trist. Jeg kan så håbe på det, der blev sagt tidligere fra ministeren, at enigheden ikke vil fortsætte. Vi vil selvfølgelig også gøre vores til, at det ikke sker. Vi vil selvfølgelig gøre vores til, at vi fortsat kan diskutere det her, og at man i videst muligt omfang tager den kritiske linje, og helst – det er jeg enig i – sammen med andre europæiske lande tager en kritisk linje over for de amerikanske planer.

Det, der er sket i dag, synes jeg er for svagt, og derfor er jeg meget bange for, at resultatet endnu en gang kan blive, at man siger: Ja, Danmark har med sin tavshed accepteret de amerikanske planer. Derfor vil løbet også være kørt på et senere tidspunkt, hvor vi kunne have sagt noget. Vi bør tale rent ud i den her sag i stedet for denne passive accept af de amerikanske missilplaner.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 100 af Jeppe Kofod (S), Svend Aage Jensby (V), Per Stig Møller (KF), Arne Melchior (CD) og Niels Helveg Petersen (RV) (se ovenfor) vedtoges med 85 stemmer (S, V, KF, DF, CD, RV og Thorkild B. Fransgaard (UP)) mod 13 (SF og EL); 3 (KRF og Holger Graversen (S)) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 99 af Holger K. Nielsen (SF) og Keld Albrechtsen (EL).

Forslag til vedtagelse nr. V 101 af Jann Sjursen (KRF).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Forespørgsel nr. F 56:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad er regeringens holdning til de amerikanske advarsler imod, at EU udvikler sin egen forsvarsstyrke og dermed går uden om NATO?«

Af Peter Skaarup (DF), Kristian Thulesen Dahl (DF) og Pia Kjærsgaard (DF).

(Forespørgslen anmeldt 21/3 2001. Fremme af forespørgslen vedtaget 27/3 2001).

Begrundelse

Peter Skaarup (DF):

»Formålet med en europæisk forsvarsidentitet er at inddæmme USA.« Så utvetydigt har den franske præsident, Jacques Chirac, ytret sig om EU's forsvarspolitiske samarbejde.

Hensigten er at bryde USA's dominans, ligesom det under den kolde krig var NATO's politik at inddæmme Sovjetunionen, og derfor vil Frankrig nu bruge EU's militære samarbejde til at skabe en modvægt til USA. I det hele taget præges EU i stadig stigende omfang af antiamerikanisme.

Frankrig har i mange år ført an. Berømt er tidligere præsident Mitterrands udtalelse om, at Frankrig er i en krig uden døde med USA, men ingen franskmænd er klar over det. De er meget hårde, amerikanerne, de er grådige, de ønsker udelt magt over verden. Det var det, som Francois Mitterrand sagde dengang.

Konflikten mellem USA og EU er tydeligst kommet til udtryk efter Nicetopmødet med søsætningen af EU's udrykningsstyrke. Frankrig presser på for at løsgøre den mest muligt fra NATO-strukturen og har desværre opbakning, senest fra formanden for EU's militærkomité, Gustav Hägglund, den finske meget omdiskuterede general, der blev valgt bl.a. med Danmarks stemmer.

Ambitionen for franskmændene har været, at det er EU, der skal stå for forsvarspolitikken og ikke NATO, og det har givet anledning til meget voldsomme reaktioner i USA. Bill Clintons tidligere forsvarsminister, William Cohen, advarede imod at overflødigøre NATO, og en af den nye præsident Bush's rådgivere har sagt, at EU's initiativ med en udrykningsstyrke er en kniv mod NATO's hjerte.

Det er alt sammen meget bekymrende ting, som kommer frem om EU's udrykningsstyrke, og det er derfor, at Dansk Folkeparti har taget initiativ til, at vi får en debat her i Folketinget i dag om den sag. Vi mener, det er meget vigtigt, at forsvarspolitikken, sikkerhedspolitikken først og fremmest varetages af NATO og ikke af EU. Vi mener, at NATO igennem årene har været den største succes siden Anden Verdenskrig, og takket være USA's militære garantier har de vesteuropæiske nationalstater kunnet fastholde deres fulde suverænitet også under den kolde krig og også trods truslerne fra Sovjetunionen.

Særligt for Danmark, men også for Norge, for Island er uenigheden mellem USA og EU påtrængende. Ingen af de lande er med i EU's militære samarbejde. Vi har et forbehold, Norge og Island er ikke med i EU, og derfor er det altså vigtigt, at vi her i Folketinget debatterer den meget beklagelige udvikling, som EU's forsvarsstyrke har taget.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Mogens Lykketoft):

Forespørgslen bygger på en misforståelse.

Fra amerikansk side støttes udviklingen af den europæiske forsvarsdimension. EU går ikke